

FIKİR PERVER

Fikir, Sanat ve Edebiyat..

SAYI 51 EKİM 2023

AYSMVLNRN

Ey Türk Gençliđi,

Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin, en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni, bu hazineden, mahrum etmek isteyecek, dahilî ve haricî, bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şerâitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerâit, çok nâmüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın, bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şerâitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler.

Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakru-zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerâit içinde dahi, vazifen; Türk İstiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır!

Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asîl kanda, mevcuttur!

K. Atatürk

2017 senesinde başlattığımız "Geleceğimiz Kitapta" adlı köy okullarına kütüphane kurma projemizi 2 yıldır sürdürürken ülkemizdeki genç yazarların ülkesine seslenmesi için 2019 Ağustos ayı itibariyle Fikirperver Dergi olarak karşınızdayız. Amacımız gençlerin hislerini bu dergi vasıtasıyla yazıya dökmesidir. Keyifli okumalar dileriz.

Yazarlarımız

Beyda Topan
Demet Antepüzümü
İsmail İğdeli
Mehmet Ali Keskinlikliç
Melis Özşahin
Mürsel Koç
Rafiye Kalaycıoğlu
Serpil Uysal
Şehnaz Orhan
Şüheda Bice
Yusuf Bilal Bayraktar

Editörlerimiz

Merve KAKICI
Meryem ÇAYCI
Özgür AKTAŞ

Kapak İllustrasyon

Ayşe MAVİLİ NARİN

Tasarım

Sıla ERGÜN
Yaren GÜZELKARALAR

Sesli Dergi

Sılanaz KALENDER

Web Tasarım

Emre KIDIR

İletişim

Büşra AYRANCIOĞLU
Sıla Naz KALENDER

2019 yılında ülkemizin gençlerinin isteklerini dile getirmek için oluşturulan Fikirperver dergi' de siz de yazmak isterseniz bizimle mail yoluyla iletişime geçebilirsiniz.

51.Sayı

Ekim /2023

fikirperverdergi.com

▶ Fikirperver Dergi

📷 🐦 fikirperverdergi

fikirperverdergi@gmail.com

Geleceğimiz Kitapta

Kasım 2017' de üniversite öğrencileri tarafından köy okullarına kütüphane projesi bugün itibariyle ulaşmıştır. İncelemek için sosyal medya hesaplarını ziyaret edebilirsiniz.

▶ Geleceğimiz Kitapta

📷 🐦 @geleceğimizkitapta

*Oyuncu, Yönetmen,
Sanat Yönetmeni ve Yazar
Tamer Levent ile
“Tiyatro Üzerine” Bir Söyleşi*

"Biz, daha güzel ve daha anlaşılır bir dünya için "Sanata Evet" diyoruz!" diye SANATA EVET sloganı ile 1994 yılından bu güne kadar devam eden projenin sahibi, oyuncu, yönetmen, sanat yönetmeni ve yazar Tamer Levent ile birlikteyiz. 1971 yılından bugüne, yarım asırdan fazla tiyatroya emek vermiş olan Tamer Levent ile hoş bir sohbet gerçekleştirdik. Ben sordum, Tamer Levent cevapladı. Çok samimi, içten, öğretici ve ilham verici bir sohbet oldu. Siz değerli Fikirperver okuyucularını fazla meraklandırmadan hemen söyleşiye geçmek istiyorum. Ancak söyleşiden önce kısa bir Tamer Levent biyografisi sunmak istiyorum.

"Tamer Levent 1971 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümüne girdi. Ankara Devlet Konservatuvarı Yüksek Bölümünden 1977 yılında mezun oldu. Devlet Tiyatroları'nda önce oyuncu daha sonra yönetmen olarak çalışmalar yaptı. Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü ve Genel Müdür Yardımcılığı görevlerinde bulundu. Yönettiği oyunlarla; Rusya, Kanada, Güney Kore, İran ve Kuzey Kıbrıs'ta festivallere davet edildi. Devlet Tiyatroları Opera ve Balesi Çalışanları Vakfı TOBAV ile Tiyatro Oyuncuları Meslek Birliği TOMEK kurucusu ve ilk genel başkanıdır."

1-) Değerli ağabeyim, kıymetli hocam, öncelikle hoş geldiniz. Yoğun çalışma temposundan Fikirperver dergisine zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederim. Öncelikle en baştan, sizden başlamak istiyorum. Ve ilk soruma geçiyorum. Tiyatro, insanların duygularını ve düşüncelerini ifade etmek için güçlü bir araçtır. Tiyatroya olan ilginizi ve tutkunuzu nasıl keşfettiniz?

Mehmet Ali, dediğine çok katılıyorum. Çünkü tiyatro insanların kişilik gelişimine son derece katkıda bulunan bir aynadır. Yaşamdaki başka insanlara onların davranışlarını, psikolojilerini, düşüncelerini de hani böyle sahnede laboratuvarında izliyormuş gibi izleme imkânı vardır. Ben de çocukluğumda insanların davranışlarının nereden geldiğini merak ederdim. Özellikle, mesela okuduğum okulda lisede, öğretmenlerin çocuklara karşı son derece ciddi davrandığını, idarecilerin son derece böyle yüzlerinde hiçbir gülme ifadesi olmadan dolaştıklarını görürdüm. Fakat sonra bazı günlerde de kendi aralarında konuşurlarken son derece samimi ve sıcakkanlı olduklarını izledim. Bu durumda onların rol oynadığını düşündüm. Yani çocuklarla laubali olmak için öyle davrandıklarını. Ve bu bunlar, benim insanın davranışlarının köklerini anlamak gibi bir merak içerisine girmeme sebep olmuştu. Galiba, lise birde bir edebiyat hocamız vardı onun bir oyununda başrol oynadım önce. Sonra lise ikide ve lise sonda fen bölümünde olmama rağmen, okulun tiyatro kolunda aktif görev aldım. Benim okuduğum kolejinde bir de resmi tiyatro rejisörü vardı. O, bir gün öğlen tatilinde, basketbol oynarken beni keşfetmişti. Tabi bu macera lise bittikten sonra da sürdü. Üniversite sınavlarında Siyasal Bilgileri kazanmıştım. Oraya kayıt yaptığım için Ankara'ya gittiğimde, Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü olduğunu keşfettim. Arkadaşlarımla ısrarıyla onun sınavına girdim daha sonra. Sınavı seviye sınavı olarak, yani bir tür üstün yetenek sınavı olarak kazanınca da Siyasal Bilgiler'den ön kaydımı alıp, Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümüne parasız yatılı öğrenci olarak kaydoldum. Üç sene, orta iki sene yüksek olmak üzere, tıp okur gibi, beş yıl orada okudum. Ve bu okuma sırasında, hep kendimi insanı tanımlamak üzerine geliştirdim. Oynayacağım rolleri, insanı analiz ederek yorumlamaya çalıştım. Sanat kavramının ne anlama geldiğini anlamaya çalıştım. Daha sonra, okul bittikten sonra da İngiltere, daha sonra Almanya daha sonra Amerika'da bana burslar verildi. Zaten Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü mezunları doğrudan doğruya devlet tiyatrolarına giriyordu. Ben de mezuniyetten sonraki emekliye kadar olan dönemi devlet tiyatrolarında yaşadım.

2-) Hocam tiyatroyu nasıl seçtiğiniz, kendi seçiminizi nasıl yaptığınız, iş ve kariyer seçimi yapacak olanlar için çok öğretici oldu. Çok teşekkür ederim. Peki, hocam, gençler için tiyatronun hayatlarına nasıl bir katkı sağlayabileceğini düşünüyorsunuz?

Tiyatro, gençlerin hayatına çok önemli katkılarda bulunacaktır. Çünkü insanlar doğduğunda çocukluk yaşları, gençlik yaşları, tabii belli bir çevre içerisinde geçiyor. Ama tiyatro, dünyanın her yerinden insanları izleyicilerine ya da deneyimci diyorum artık ben izleyici yerine, deneyimcilerine tanıtıyor. Ve tiyatro sahnesi, demin de söylediğim gibi bir laboratuvar gibi düşünecek olursak, gençler bu sahnede, çeşitli ülkelerden, kültürlerden insan davranışlarını izlemek, düşünce biçimlerini anlamak imkânı bulabilirler. Tabii kendileri de okullarda amatör olarak, oyun faaliyetlerinde bulunurlarsa ya da bizim de müfredata koyduğumuz haftada bir saat seçmeli ders olarak bulunan drama dersini alırlarsa ya da tüm eğitim ve öğretim sistemimiz drama metoduna geçecek olursa, bütün insanlar rol oynadıklarının farkına varır. Çünkü rol oynamak demek kendini yönetmek demek, ama rol oynamak sahtekârlık değildir. Rol oynamak, doğru duygu ve düşünceleri de harekete geçirmektir. Yani insanlar rol oynamasalar dünya felaket olurdu. Çünkü ben böyle hissediyorum, böyle yapıyorum deyip birçok yanlış işi birçok hatayı, hatta insan sağlığına zararlı olan şeyleri yapma serbesti bulurlardı. Tiyatro oyunlarında ya da dramalarda düşünce biçimi oluşturacak şekilde rol alan kişiler, kendilerini de tanırlar. Ve bir insanı oynarken neler yapması gerektiğini, onu nasıl analiz etmesi gerektiğini, psikolojisini, sosyal yapısını, toplumun değişimlerini, çağın değişimlerini anlamak ve insanı öyle yorumlamak zorundadır. Bunu yapan insan, kendi kişiliğini de geliştirir. Onun için tiyatroyu hem izlemek hem de yapmak, gençlerin kişilik gelişimleri açısından son derece önemlidir, yararlıdır, hatta vazgeçilmezdir.

3-) Hocam, tiyatronun sadece sahne sanatı olmadığını, yaşama ve hayata katkısını, hatta akademik başarıya katkısını çok güzel özetlediniz. Çok ilham veren bir tanıtım oldu. Bir nevi hap gibi bir bilgi oldu. Bundan hareketle müsaade ederseniz, aslında en çok ihtiyaç duyduğumuz bir kavramdan, empatiden bahsedelim istiyorum. Tiyatro, empati yeteneğini geliştirmek için harika bir platform olabilir. Sizce tiyatro sanatçıları olarak topluma bu konuda nasıl katkı sağlanabilir?

Tiyatronun empati yeteneğini geliştirmesi özelliği çok önemlidir tabii. Ama bunun için rollerin çok iyi oynanması gerekir. Yani, rolleri sadece ezberleyerek oynamamak gerekir. Tabii bu eğitim için de geçerli. Eğitimde de, sadece ezberlenerek öğrenilen bilgi, sınavdan sonra unutulmuş bilgidir. Ama eğitimde öğrenilen bilgiyi, drama metoduyla, yaşamda nasıl kullandığımızı, rol oynayarak ve yaşayarak denersek, ki bu dünyada özellikle İngiltere’de, hâlâ bütün eğitim sisteminin yöntemi. O zaman bilgiyi de ezberlemek yerine, yaşamın içinde nasıl kullanacağımızı öğrenerek edinmiş oluruz. Yani bilgi edinmek, düşünceyi geliştirmeyi, düşüncenin gelişmesi ise insanı düşündüğüyle yaptığının aynı tutarlılık içerisinde olmasını sağlar. İşte tiyatro, bu anlamda son derece önemlidir. Başkalarını düşünmeyi de sağlar. Çünkü hani bir laf vardır; “İnsan, kendine yapılmasını istemediği bir şeyi başkasına yapmamalıdır.” Bu, basit bir cümle gibi görünür, ama son derece geniş kapsamlı bir felsefesi vardır. Bunu kısaca konuşacak olursak; işte bu empatinin ta kendisidir zaten. Çünkü sen, işte diyelim, günde beş defa birisinin senin ensene vurmasını istemiyorsan, ama buna rağmen gidip bir arkadaşını günde yedi defa ensesine vuruyorsan, bu cümlenin farkında değilsin demektir. Burada empati kurmamışsın demektir. Bu da insanların yanlış yetişmesi, yaşamda yanlış roller üstlenmesine sebep olur. Bir de o zaman, hatta ben rol yapmıyorum der, ama o rol yapmıyorum dediği kişiliği, yanlış kişiliktir. Dolayısıyla, tiyatronun empati yeteneğini geliştirilmesi konusunda son derece önemli katkısı vardır. Ama bunun için oyuncuların da oynadıkları karakterlerle empati kurup, onları yaşamdan, bizlere, tanıdığımız birilerini hatırlatacak şekilde oynamaları lazım ki, o empatiyi güçlü bir şekilde yansıtabilsinler. Bunu yansıtabilme de zaten işin felsefi yanını, yani sanatını görebilir.

4-) Hocam empatiyi sempati ile karıştıranlara güzel bir farkındalık oldu. Empatinin çokça kurulduğu bir yaşam dileğiyle, sanat konusuna gelmek istiyorum. Hocam siz, sanatın, özellikle tiyatronun, toplumda birleştirici bir gücü olduğuna inanıyorsunuz. Bu konuda bir örnek veya deneyim paylaşabilir misiniz?

Biraz önceki soruda da söylediğim gibi, tiyatro esasında bir uygulamadır, bir icraattır, bir beceridir. Kimi zaman meslektir, kimi zaman beceridir. Yani, amatör olarak yaptığın zaman meslek değildir, beceridir. Ama o beceriyi para kazanmak ya da geçimini temin etmek için kullanıyorsan profesyonelsin demektir. Ama bunları yaparken insanın, işte biraz önce anlattığım araştırmalar çalışmalar, düşünceler, fikirler oluşturma, gözlem yapma, onları rolle buluşturmak ya da buluşturamamak gibi karşılaştırmalar yapma süreci çok önemlidir. Çünkü bu süreç, rolün yaratılmasını ve sanat yolculuğunda da ilerlemeyi sağlar. Bu ilerleme titizce gerçekleştirilmelidir. Bu ilerleme sırasında, eğer insan düşündüklerini ve algıladıklarını, organik bir yapıda role uygulayabiliyorsa, bunu daha sonra artık üzerine giyip, prömiyer gecesi sahnede de gerçekleştirmeyi sağlar. O zaman da seyirci bu rolü oynayan oyuncuyla empati kurabilir. Bu da oyuncu için en büyük sevinç kaynağıdır. Çünkü yapmak istediğini gerçekleştirmiş demektir. Burada, oyuncunun role kattığı değerler ve kendi yaratıcılığı onun sanat olarak rolünü icra etmesini sağlar. Bunu yapmıyorsa orada sanat yoktur, sadece düz ezber vardır. Eğer toplum, bu oyuncunun bu titizliğini ve uygulamasının farkına varır da oradan bir değer çıkarırsa, bu, yaşama da oyuncunun, izleyicilerin de katılımcı olduğunu düşünüyorum. Ben sadece salt izleyici olmak demek biraz nötr bir yapı. Katılımcı oldukları takdirde, oyuncudan etkilenmeleri sonucunda, kendi hayatlarını da düşünüp, kendi hayatlarında da daha titiz, daha incelikli, sinirlenmeden, anksiyeteye kapılmadan, kaygı bozukluğuna kapılmadan, telaş yapmadan, panik yapmadan, nasıl daha doğru kararlar verebileceğini düşünmesini sağlar. Kendisini nasıl daha iyi sözcüklerle başkalarına ifade edebileceğini düşündürmeye başlar. Karşısındaki birileri ona bir şey anlatırken, onları nasıl daha iyi dinleyip, anlayabileceğini onlarda geliştirir. Bunları geliştiren insan da zaten kendi hayatında da başarılı olmaya başlar, öz güveni de gelişir. Dolayısıyla, tiyatronun ta insanın var olduğu ve hiç konuşmayı bilmediği zamandan beri var olan, rol oynama yoluyla, buna drama diyoruz, rol oynama yoluyla kendini henüz lisan yok, dil yok, yazı yok, hiçbir şey yok. O zaman rol oynama yoluyla, taklitler yaparak, kendini başkalarına anlatmaya çalışıyor, ta oradan bugüne, tiyatronun insan yaşamındaki hem oynayan hem de onu deneyimleyen kişilerin gelişmesine çok önemli katkısı olduğunu biliyoruz. Tarih de bunu söylüyor. Çünkü deneyimci dediğimiz, yani izleyici, eskiden izleyici dediğimiz deneyimci dediğimiz kişiler, oyuncuların davranışlarıyla kendi davranışları arasında bağ kurabildiği zaman, kendi davranışlarına da çeki düzen verebiliyor. Hatta kendi davranışları daha ideal ve organik ve daha normal bir hale taşıyabiliyor ve daha inandırıcı, daha samimi olabiliyor. Hâlbuki bizim toplumumuzda, gelişmemiş bir tiyatro kültürü olduğunu varsayacak olursak, bu kültürde; bana tiyatro yapma derken, bana yalancılık yapma demek istiyor toplum. Tiyatro, esasında yalancılık yapan bir yer değildir. Tiyatro insanlara kendilerini fark ettirmelerini sağlayacak bir yorumlama biçimidir.

5-) Hocam, “rol yapma” klasik sözünü sanırım bundan sonra bu söyleşiyi okuyanlar artık söyleyemeyecek. Çünkü rol yapmak “yalancılık yapma” değilmiş bunu öğrenmiş olduk. Çok merak ettiğim bir soruya geçmek istiyorum. Tiyatro, sahne sanatlarının önemli bir parçasıdır ve aynı zamanda sanatın çeşitli formlarını bir araya getirir. Sizce sanatın farklı alanları arasında nasıl bir etkileşim ve işbirliği olabilir? Her tiyatro oyunu bir sanat mıdır?

Tiyatro, sahne sanatlarının âdeta özüdür, başlangıcıdır. Çünkü dediğim gibi; ilk insan avdan döndüğü zaman, kendi kabilesine mağaranın önünde rol oynayarak, nasıl avlandığını rol yaparak anlatmıştır. Tiyatro sözcüğü daha sonra Antik Yunan döneminde “Theatron” yani bu oyunların izlendiği alan anlamına gelir. Tiyatro, mekânın ismidir yani. Ama oynanan oyunun ismi dramadır. Ya da Mimesis olarak da geçebilir. Dolayısıyla, tiyatro esasında bir beceridir. Daha ilk sorularda da cevap verdiğim gibi. Fakat tiyatronun insan geliştikçe, titizlikle yapılması ve rol oynayarak kendi meramını karşısındakilere daha iyi anlatmak için yüklendiği sorumluluk, titizlik, ayrıntılar ve bu ayrıntıları gerçekleştirme süreci sanattır. Bu gözlemdir, bu sosyal ve psikolojik açıdan yaşamı tanıyabilmektir. Bu yorum yapabilmektir, fikir geliştirmektir. Sonra da o fikri, taviz vermeden, incelikle bütün ayrıntılarıyla uygulayabilmek demektir. Sanat budur. Dolayısıyla sanat; bütün insanların, hayatın bütün uğraşlarına, bütün mesleklerine, bütün hobilerine uygulaması gereken bir şeydir. Sanatın daha sonra, orta çağ sonlarında, Baumgarten isimli Alman Filozof tarafından estetik diye bir bilimsel yanı oluşturulmuştur. Burada da, estetikle sanatı tarif ederken Baumgarten ve daha sonra onu takip eden pek çok yazar, insanların mesleklerini sevmesi, mesleklerini titizlikle gerçekleştirmesi, hatta mesleklerini hobi olarak, yani sıkıcı bir görev olarak değil de zevk alınacak bir hobi olarak yapmaları prensibini geliştirmelerini önermiştir, estetik bilimi. Ama bizde bu bilinmediği için estetik sadece botoks zannediliyor. Bence bunların anlaşılması ve sanat kültürünün estetik kültürüyle beraber, felsefesiyle birleştirilerek, toplumun yaşama biçimini etkilemesi, bir ülkenin gelişmesi konusunda son derece önemli bir katkı sağlayacaktır. Sanat, bütünsel düşünmek demektir. Yani, siz eğer tiyatro yapıyorsanız, mutlaka resimden, psikolojiden, müzikten, danstan efendim, konuşma ve kendini ifade etme çalışmalarından etkilenmeniz lazım. Felsefeden haberdar olmanız lazım. Eğer bunlarla ilgilenmeden tiyatro yapacağınızı ve size vahiy geleceğini zannediyorsanız, büyük yanlış olur bu ve başarılı bir aktör de olamazsınız o zaman. Ama bizde histen yararlanacağını düşünebilir insanlar. His, beynin doluluğu süresince gelişen, beynin doluluğu oranında gelişen bir kavramdır. Çünkü hissin kaynağı da beyindir. O hâlde, eğer siz beyninizi ve düşüncelerinizi geliştirmesiniz, hislerinizde gelişmez. Dolayısıyla, sadece hisse güvenmek, bir mucize beklemek demektir. O mucize de olmaz.

6-) Hocam, sanatın bütünsel düşünmek olduğunu ve estetik ile meslekler ilişkisini öyle güzel ifade ettiniz ki, aslında bunlar yaşamın, öğrenmenin, hayatın anlamına katkı sunan çok değerli bilgiler. Peki, hocam, gençler için sanat ve tiyatro ile ilgili ilham alabilecekleri bir öneriniz veya tavsiyeniz var mı?

Ben gençlerle çok sık bir araya geliyorum. Özellikle üniversitelerde konferanslar veriyorum. Buralarda şunu görüyorum, pek çok öğrenci interaktif konuşmaya başladığımız zaman, karşılıklı, söz istiyorlar ve genellikle şunu söylüyorlar: “Hocam ben de oyuncu olmak istiyordum, ama ailem izin vermedi” diyorlar. Şimdi bunla çok sık karşılaşıyorum. Yani esasında bu, o insanın oyuncu olmak isteği nereden kaynaklanıyor biliyor musunuz? Çünkü insan oynayan hayvandır derler ya da oynayan insan diye Johan Huizinga Hollandalı yazarın, filozofun böyle bir kitabı var. İnsan oynayan bir yaratıktır. Dolayısıyla, insanda rol oynama yetisi hep, her zaman vardır. Yani en ilkel çağdan günümüze kadar. Bu yetiyi, insan zaman zaman gündelik hayatında kullanır. Çünkü kullanmaması tehlikedir. Eğer bunu kullanmaz, yani kendisine hakaret edildiği zaman sakın olup, çözüm bulamazsa, her olaydan sonra, bir hadise çıkarmaya ya da sinirlenmeye ya da ortalığı germeye çalışırsa, o insan saygınlığını yitirir. Dolayısıyla, insanların paniğe kapılmaması, olaylar karşısında düşüncelerini kullanabilmesi için, sakın olmaları gerekir. Sakın olamayan insan, zaten kendini kontrol edemeyen, kendini yönetemeyen insandır. Hâlbuki insanın kendi kendini yönetebilmesi gerekir. Bunu yapabilecek insan, neden orada neden sinirlenmemek zorunda olduğunu, sinirlenirse neler olabileceğini önceden düşünüp, kendisine, orada sakın ama kararlı bir ifade vererek, davranışları devam ettirebilirse, problemleri içinden başarıyla çıkabilir. İşte burada, bir rol oynama söz konusudur. Ama bu rol oynama yalancılık anlamında değildir. Durumun çözülmesi anlamındadır. Biz bu kavramları hep birbirine karıştırıyoruz. Osmanlı döneminde oyuncuların mahkemede şahitlik yapması yasakmış mesela. Belki oradan geliyor. Ya da bir halk deyişimi vardır; “Kızı boş bırakırsan ya davulcuya ya zurnacıya gider” diye. Bunlar; bu mesleklerin, bizim toplumumuzda, ne kadar işlevsel olduğunun anlaşılmadığının göstergesidir. Ben, gençlerin, bir kere öğrencilik çağlarında tiyatro yapmalarını, tiyatronun felsefesini, dramayı, drama kavramını öğrenmelerini, hatta tüm eğitim sistemimizin drama yoluyla, eğitimde drama yoluyla, gerçekleştirilmesini hayal ederim. Zaten bu yapıldığı zaman, bütün insanlar eğitimin öğretilerini, eğitimin içinde rol oynayarak, canlandırarak anlamlandırdıkları için, bir kere ezberci öğretimden kurtulurlar. Çünkü öğrendiklerini pratikte uygulayabilmeye başlarlar. Bu işte yine süreç ve ürün hadisesidir. Ve o insanların hepsi, mezun olduktan sonra ben de oyuncu olmak istiyordum, ama ailem izin vermedi deme noktasından kurtulurlar. Çünkü bünyelerindeki oyunculuk marifetini anlamış, algılamış ve farkındalığa ulaştırmış olurlar. Artık ondan sonra illa tiyatrocunun olmak, oyuncu olmak ya da ünlü olmak için oyuncu olmak gibi bir hasletleri kalmaz. Başka meslekleri de sanat yolculuğuna çıkararak, başarıyla gerçekleştirebilirler. Bu da, onların dünyaya daha farklı, daha bilinçli, daha çözümleyici bakmalarını sağlar. Onun için ben, gençlerin tiyatroya artık bu gözle bakmalarını öneriyorum. Bu gözle bakarak kendilerini geliştirmeleri, kendi bünyelerindeki oyunculuk tutkusunu, insanın oyunculuk tutkusunu yani, geliştirip bunun yalancılık olmadığını, bunun aksine hayatı yönetebilecek bir farkındalık oluşturduğunu anlamalarını diliyorum. Bu niyetle, tiyatroya gidip oyuncuları izlerler ve kendilerine oradan katılımcı olarak paylar çıkarırlarsa, onları kendi hayatlarında da uygulayabilirler. Okullarda da eğer eğitim sistemi, öğretim demiyorum bakın, çünkü öğretim başka ön bilgidir. Ezberci öğretim, insanların okuldan mezun olduktan sonra bile akıllarından uçmuş bir öğretimdir. Hâlbuki öğretileri, drama yoluyla canlandırarak hayatın içindeymiş gibi yaşayarak ve rol oynayarak gerçekleştirdikleri ve orada kullandıkları zaman, o ezbercilikten çıkar. Ama aynı zamanda, o öğrencinin içindeki, yani bünyesindeki var olan oyunculuk tutkusunu da tatmin etmesini sağlar. Bunun olmadığı ülkelerde, gençlerin amatör olarak tiyatro yapmalarını tavsiye ediyorum. Bu amatörlikte çok ileri gidenler profesyonel olabilirler. Ama bu amatörlikte, alana çıkıp profesyonel olarak iddialı olamayacağını düşünenler, başka meslekler edinip oyunculukta amatör bir uğraş olarak, o mesleklerin yanında da devam ettirebilirler. Bu onlara her zaman artı değer, kişilik gelişimi sağlayacaktır.

Kıymetli Hocam, çok keyifli, hayata katkısı olan bir sohbet oldu. Bu kadar yoğun işinizden biz Fikirperver Dergi'ye zaman ayırdığınız için tüm Fikirperver Ailesi adına size çok teşekkür ediyorum. SANATA EVET diyerek sözlerime son verirken, Fikirperver Dergi okuyucularına ne söylemek istersiniz?

Ben, bütün bu değerlendirmeleri yaparken Mehmet Ali, "Sanata Evet" diye bir kampanya sürdürüyoruz. İşte "Sanata Evet" diyen insan bütün bunların farkına varsın. Ve bunların farkına vararak, sanat kavramını, yaşamının her alanında, her saniyesinde ve yaptığı hangi meslek olursa olsun, o mesleği özenle, titizlikle, düşünce üreterek, fikir üreterek ve o fikirleri yukarıda da söylediğim gibi, en ufak taviz vermeden, hatta yönettiği fikirden daha mükemmel bir şekilde gerçekleştirmeye çalışarak, çalışarak, çalışarak, düşünerek bilinçli bir şekilde gerçekleştirmesi gerekir diyorum. Duygu, zaman zaman bu bilinçli gerçekleştirmenin içinde insana haz veren bir yapıdan ibarettir. Ama sadece duyguya güvenerek bunları yapacağım derse, bunu düşünen kimse yanılıya düşer ve yaptığı işin farkına da varamaz. Onun için sanat, sadece duygudan ibaret değildir. Aksine sanat, düşünmek, bilmek ve fikrini oluşturduğu projeyi gerçekleştirmek demektir. Orada titizlikle yapmak demektir. Hangi iş kolunda, hangi meslekte, hangi hobi de olursa olsun, sanat geçerlidir. Sadece resim, heykel, tiyatro, müzik, mimarlık için değil. Bütün yaşamın için. Ünlü tiyatro adamı Bertolt Brecht diyor ki; "Sanatların en yücesi yaşama sanatıdır." Her şey insan için.

Değerli Hocam, sevgili ağabeyim. Bunca yoğun işlerin arasında, Fikirperver Dergi'ye, bana kıymetli zamanını ayırdığın için tekrar çok çok teşekkür ederim. Bir insan bir kitap okuduktan sonra asla eski insan olmazmış. Bu söyleşiyi okuduktan sonra da dinledikten sonra da tiyatro ve sanata, estetiğe bakışlar artık eskisi gibi olmayacaktır.

Yine her zaman olduğu gibi sağlıklıyla kalın, hoşça kalın.

Mehmet Ali KESKINKILIÇ - Tamer LEVENT

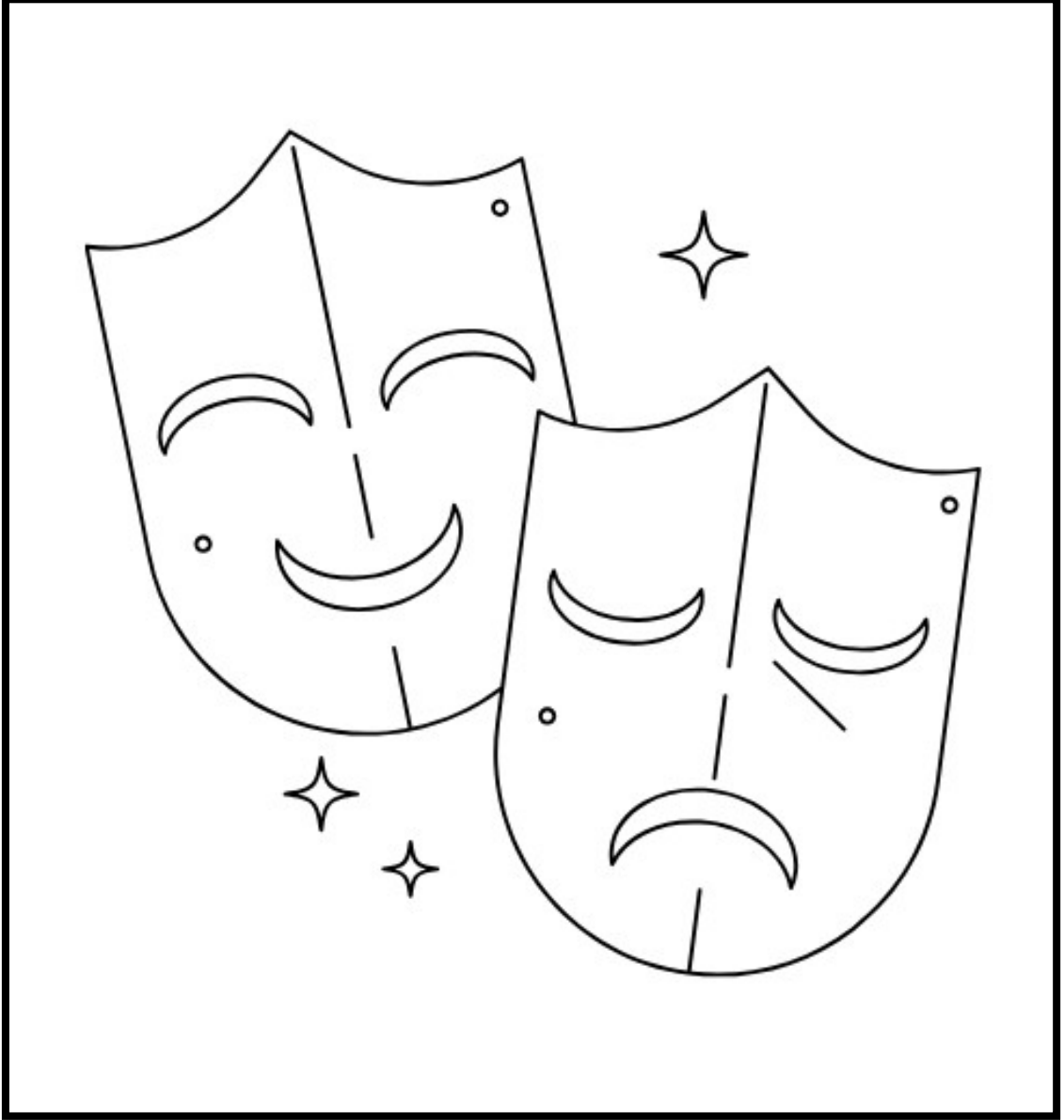

BU
HAYAT
SENİN

Senin sahnem tam olarak nerede?
Yaşam bir tiyatro resitali misali,
Herkesin sahnesi kendine özgü,
O sahnedeki konumu farklı.
Körpecik bir bebekken ilk ağladığında açıldı
o kırmızı perde.
Gözler üzerinde, başarmalı ve inanmalısın.
Kendi sahnende üstlenmek istediğin rol ne?
Bir dublör mü yoksa başrol mü?
Seçim senin çabana bağlı,
Dünya dönmese de sen kendi etrafında dön-
meyi asla bırakma.
Benden sana naçizane bir tavsiye;
Pes etme sonuna kadar...
Sahnen olan dünyada;
Oyunun olan yaşamını dilediğinçe yaşa.
Kimsenin moral bozucu sözüne kulak asma.
Başaracaksın, yalnızca sen inan yeter buna.

Melis ÖZŞAHİN

HAYAT TİYATROSUNDA ROLLERİMİZ

Hepimiz, dünya sahnelerinin, birer tiyatro oyuncusu-
yuz bu hayatta...

Hayatımda ilk defa tiyatroyla on iki, on üç yaşlarımda ortaokul yıllarımda, Ziraat Bankası'nda çalışan bir yakınımızın tiyatro bileti vermesiyle başladı. Ziraat bankasının sponsor olduğu, memleketimize getirilen, Halk Eğitim Merkezi salonunda sahnelenen bir oyunu izledim orada...

Tiyatro bende çok farklı bir bakış açısı uyandırdı. Ama yaş ve algılama olarak küçük yaşta olduğum için, o zaman sadece bir izleyici olarak katılmışım. Uzun yıllar geçtikten sonra, Yüksekokul öğrencisiyken Van'daki bir tiyatro oyununa, öğrenci bileti olarak arkadaşlarla katıldık. Sahnelenen tiyatro oyunu ve oyuncularını o kadar güzel rollerini sergilemişlerdi, beni öyle etkisi altına aldı ki o dönem öğrenci olduğum için, maddi sıkıntılara ve imkânsızlıklara rağmen fırsat buldukça bir kaç defa daha izlemeye gittim. Sonraları tiyatro ve tiyatrocular, bende cezbedici, ilgi uyandırıcı, ilgi odağım olmaya ve sıkı bir tiyatro seyircisi olmamı sağlamıştı.

Tiyatro, hayata daha geniş pencereden bakmamı ve yorumlamamı sağladı. Öyle beni içine alıyordu ki sanki oyuncuymuşum gibi izlerken heyecanlanıyordum, farklı duygular, kişilerin ve oyuncuların oynadığı oyunları daha anlamlı kılıyordu bende... Ve artık değerlendirme ve sanki bir tiyatrocuymuşum gibi bana farklı bakış açıları sağlıyordu. Tiyatronun çok farklı bir boyutta hayata bakma, değerlendirme ve yorumlama gücümü geliştirdi bende. Sanki tiyatro oynayan oyuncu benmişim gibi, artık bazı konuşma ve rollerde, aman tiyatrocuyu yanlış söyleyecek, heyecan yapacak, hata yapacak gibi kendimde heyecan yaşamaya başlamışım.

Tiyatro, ne film izlemeye, ne gazete, ne dergi, ne kitap okumaya benzemiyordu. Tiyatronun farklı bir yapısı olduğundan, insanda, duygu ve düşüncelere yer verme gibi olgular oluşturmaya başladı.

Tiyatro, hayatımda işte böyle bir gelişme ve değişime yön verdi bende...

Tiyatro, insanların hayatında, iyi veya kötü roller, iyi veya kötü kurgulanmış senaryolar bile olsa, sahnelenen oyunlardan, kişilere ve seyircilere, hayata karşı bakış açısını değiştirmede, hayatı değerlendirmede ve düşüncelerinde genişlik, yorumlama ve hayatın farklı yönlerini anlamlandırma özelliğini geliştiriyordu insanda... Özellikle bende, farklılıklara göre yorum ve bakış açısının genişlemesine neden oldu .

Tiyatro seyircisi olarak katılan kişilerde, bakış açısının bir sinema filmi izlemekten çok daha farklı olduğunu, fark edeceksiniz. Çünkü tiyatrodaki rol alan oyuncular, samimi ve yorumlama gücünü göstermek zorundadır. Tüm çıplaklığıyla oyunu canlı olarak oynamak duygu ve düşüncelerini seyirciye tüm yalın hâliyle göstermek zorundadır. İşte burada tiyatronun sinemadan çok daha farklı çok daha zor bir süreç ve emekten oluştuğunu görmekteyiz.

Hayatta herkesin bir rolü ve gideceği bir yolu vardır. İşte bu rolleri kişiye ne kadar uyduğunu veya ne kadar uymadığını, hayatı yaşarken farkına varacaktır. İşte herkes kendi rolünü gerçekten oynayacak kapasiteye sahip mi, değil mi? İnsan kendine biçilen rolün bir elbise gibi üstüne oturup oturmadığını, zaman gösterecektir. Bu süreç içinde, ilk başta belki oturmasa da kişiye elbisesi, zamanla, ya elbisenin şekli, insanın beden şeklini alacak ya da beden zamanla elbiseye uygun sağlayacak ve kişideki gelişim seviyesi ve bakış açısının üst seviye çıkması ile de bir şekle bürünecektir. Herkesin bu hayatta belli bir rolünün olduğunu düşünürsek...

Yani demek oluyor ki herkesin bu hayatta bir tiyatro oyununun oyuncusu olduğu gibi bir duygu oluşacaktır. İşte, tiyatro oyununun oyuncusuna verilen rolü, tam anlamıyla yerine getirip getirmediğini, zaman içerisinde kendi kişisel gelişimi seviyesinin ne kadar olduğunu ve ne kadar kendi rolünü iyiyi-kötüyü, güzeli-çirkinini oynamayı başarabildiğini zamanla göreceğiz.

Kendi değil de başkalarının kendisi hakkındaki rolünü, yani gerçek yapısını, özelliğini topluma, çevresine ve arkadaşlarına, eşine, dostuna yardım ve yararlı olma oranında değerlendirerek, bu hayatın tiyatro oyununda, verilen rolü başarmış olarak tiyatro oyununun oyuncusu olmaya hak kazanmış olacaktır.

Sonuç olarak; bu hayatta hepimizin bir rolü var. Yani bir bakıma tiyatrodaki sahnelenen oyunda herkese verilmiş bir rol var. İşte burada kişi kendine verilen rolü gerçekten benimsemiş mi? Kendine yakışır bir şekilde, kendini, insanı ve insan olmayı en üst seviyede temsil etmeyi, yaratılanın en değerlisi olduğunu ne oranda başarmışsa bu hayatta, yani tiyatro sahnesinde gerçekten yerini almayı ve değerli olmayı hak etmiştir.

Bu hayat bir tiyatro sahnesi, bizlerde birer tiyatro oyuncusuyuz. Elimizden gelenin en iyisini ve en iyi şekilde rolümüzü bize yakışır şekilde oynamak için, her şeyin en iyisini hak ettiğimizi düşünerek, insanlara ve topluma örnek birer karakter oyuncusu olarak sağlam ve örnek bir yapıya sahip olmalıyız.

İnsan olarak hayatta oynadığımız veya örnek olduğumuz anlar vardır.

Yaşadığım güzel bir rol ve davranış değişikliğini sizlerle paylaşmak isterim. Askerde acemiliğim bitip, usta birliğine gittiğim ilk günlerde üst devre olan bir grup vardı. Bunlar hep içtimalarda ve her ortamda alt devre ve diğer askerlere hakaret, ağır konuşma, kavgaya varan davranışlar, hatta komutanlara bile kafa tutan bir madde bağımlısı, yani deyim yerindeyse psikopat bir grup vardı. Bunlar kendilerince oranın kontrolünü, düzenini sağlıyorlardı. Bizlerde her ortamda, yani kısa dönem olarak o davranışlarına şahit oluyorduk.

Bir gün koğuşta, bende öyle çok herkesle diyaloga girmeyen, sakın bir yapım olduğu için, bu grubun en sıkıntılısıyla öyle bir konuşmada Sakarya'da Beden Eğitimi ve Spor Bölümü okuduğumu ve mezun olduğum lafı geçince, o kişi de bende Sakaryalı'yım deyince konuşmaya başladık. Spor yaptığını, futbol oynadığını ve Sakarya'yı bilenler bilir, Çark caddesi vardır, şehrin en işlek caddelerinden biridir, bu caddenin köşelerinde duran kabadayılardan olduğunu anlattı, ben de dinledim. Sonra sınıf arkadaşımın biriyle samimi ve köylüsü olduğunu, benimde samimi arkadaşlarımdan biri çıkınca, sohbet koyulaştıkça, konuşmalarındaki değişiklik, ona önem vermemden, kendine saygı duyulma hissi uyandırdı ki yüz, mimik ve hareketlerinde o sıkıntılı, psikopat kişi gitmiş, yerine kendisini önemsenen biri olduğunu düşünen,

davranış olarak saygılı, üslubuna dikkat eden biri olmaya başlamıştı.

Sohbet ederken sigara içiyordu. Sigarasını bitince bir an izmariti yere attı ve benim bakışlarımın yere attığı izmarite gittiğini görünce, işte o an ki tepkisi birden... Konuşmamız kesildi! Bakışlarımdaki ifadeyi fark edip hemen izmariti yerden alıp söndürerek çöpe attı. Ve bu kişinin davranışındaki bu olumlu yöndeki değişiklik, kişideki saygı ve kendine önem veren birine karşı göstermiş olduğu olumlu bir davranışa dönüşmüştü.

Konuşma, duruş ve hareketlerindeki değişikliği, artık birbirimizi gördüğümüz her ortamda fark ediyordum. Birbirimizi her gördüğümüzde hâl hatır sorma ve selam verme başladı aramızda... Ve benim diğer kısa dönem arkadaşlarım, benim gibi sakın, kendi hâlinde, az konuşan, az kişiyle az diyaloga giren biri olarak, artık senin arkadaşın buradaki en sıkıntılı, en kavgacı psikopat diye takılmaya başladılar...

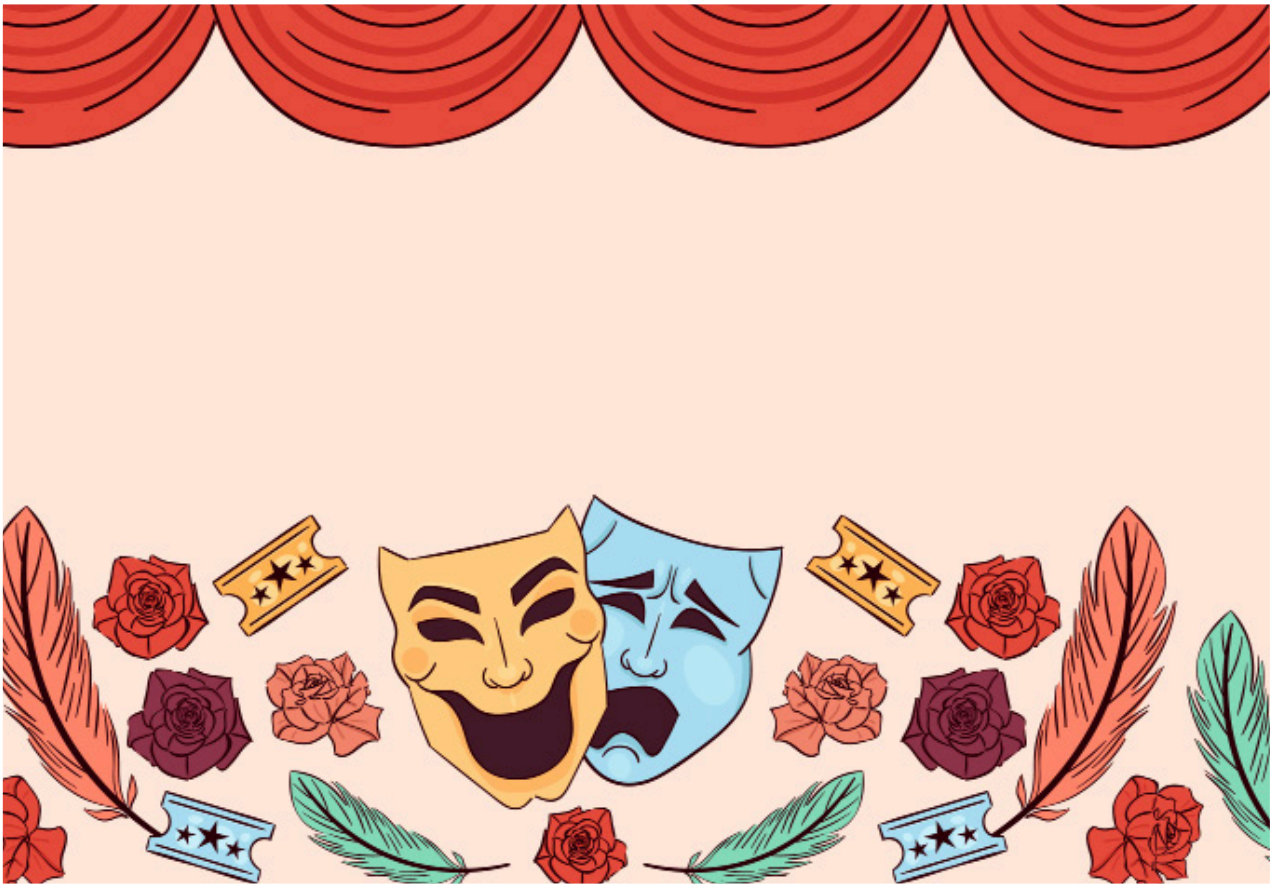
“Yaradılanı severim , yaradandan ötürü.”

İnsanların hayatlarında ne yaşadığını bilemeyiz. İnsana insan gibi davranınca, nasıl değişim olabileceğini anlattım sizlere...

İşte, hepimizin bu hayatta, tiyatro sahnesinde rollerimiz olduğunun farkına vararak ,rolümüzü iyiyeye, güzele, doğruya ve örnek olmaya yönelik oynarsak, herkes olmasa da toplumda, çevremizdeki birçok insanda, birçoğuna güzel yönde davranış değişikliği kazandırabiliriz diye düşünüyorum.

Saygılarla...

Mürsel KOÇ

3-2-1 KAYIT: YORULMAK

Her zaman iyi olmak zorunda mıdır insan? Hep dik durmak, daima mücadelede olmak mıdır insanın payına düşen? Ya da dışa dönük yüzü hep güleç mi olmalıdır? Ya böyleyken kendi içine haksızlık etmiş olmaz mı? İnsan yorulur bazen, yorgunluk insan olmanın şanındandır. Pes eder, mücadeleyi bırakır, azıcık küser, oturur ve oturduğu yerde kalır, gönlü kırılır, ruhu daralır, nefes alamaz olur. Herkese ve her şeye gönül koyar. Şarkıdaki gibi “Hayat, beni neden yoruyorsun?” sorusu sürekli zihnini meşgul eder. Oturduğu yerden kalkamaz olur, ne yemek ne gezmek lezzet verir. Sonra sıra hayatın anlamını sorgulamaya gelir, “Sahi, ben n’apıyorum bu hayatta? Kime ne faydam var ki?” İnsan bir kez girdi mi soru konvoyuna ardı arkası kesilmez, soru soruya çengelini takar da sürükler peşi sıra her yere. Sonra mı? Sonrasını herkes kendi tamamlar. Yol bir tane değildir ki sonrası bir yoldan olsun. Hem çok yol var hem yol içre yol var! Peki en iyi, en doğru, en güvenli, en sağlam, en temiz, en, en, en... yol hangisi? Bayılıyor insanoğlu ‘en’lerin peşinden koşmaya. Ya bizim için ‘en... yol’ yoksa? Ya her yol iyi, doğru ve güzel bir yere çıkma ihtimalini kalbinde taşıyorsa! Ya her yol sağlam bir yolcu bekliyorsa! Ya hayat sahnesi o yol için 3-2-1: KAYIT diyerek perdeyi açıp yola çıkacak bir ‘o-yolcu’ bekliyorsa!

Hayat sahnesinde yorulmak en çok insana yakışır. Siz hiç fare peşinde koşmaktan yorulup isyan ederek hüngür hüngür ağlayan bir kedi gördünüz mü? Ya istediği/başvurduğu yerden kabul alamadığı için hayattan şikâyet eden bir beşer? “Beşer, deri demektir; zayıf ve dayanıksızdır” demişti Yemenici insan tanımı yaparken (Yedi Güzel Adam dizisinden bir alıntı.) İşte tam da bu yüzden bir beşerin yorulmasının sıradan oluşunda saklı olan sır. Bu bir acizlik belirtisi ise evet beşer acizdir. Zayıflık ise yaratılmış en zayıf mahluktur beşer. Beraberinde en şerefli, en kudretli olmaya muktedir ve İNSAN olma potansiyelini içinde taşıyan yegâne varlık.

İnsan her zaman eksik bir varlıktır ve hep kendini tamamlamaya uğraşır. Bu tamamlanmaya çalışma eylemi onu insan yapar. Belki de bu yüzden hayatın yükünü taşımaya insanın aday oluşu. Ve bu yük altında iki büklüm ezilişi. Sonra sırtını doğrultup, yükünü kavrayıp yola devam edişi. Ah en çok yakışan her şeye rağmen değil her şeyle birlikte yola devam edişi! Yorulmak ne kadar insanın şanından ise tekrar ayağa kalkmak da öyle. Mücadeleye devam etmeyi makbul kılan acaba ardındaki yorgunluk mudur? İnsanın durup dinlendiği, kendisiyle hasbihal ettiği, hayata tefekkür penceresinden bakabildiği bir soluk aslında. Hem milyarlarca insandan biri olduğu için bir nokta kadar hükmü olan hem de berzahın altına konmakla müşerref kılınacak bir eşref-i mahlukat. Her şey bir nokta olmaktan ibaretse hangisi olmayı kendi mi seçer insan? İşte tam da bu noktada yorulmak bir insanın hayatında yeniden anlam bulur. Acziyetin idrâki mânâ denizinde bir sandal oluverir. İdrâkin aczini idrâk ise o sandalın kürekleri. Sandal insanı suyun üstünde tutsa da kürekler olmadan yol almaya yetmez. İşte insan da yorulup acizliğini kabul ettiği an, kürekleri tüm gücüyle kavradığı andır. Her yorgunluk içinde hem yılgınlık hem azim taşır. Hangisini parlatırsa insan o ışıltı-maya başlar. Işıldadıkça etrafını aydınlatır, görünmezler görünür olur. Yol aydınlanır da insan önünü görebilir hâle gelir. Aranan bulunmuştur. Yoldaki pusu kalkmış, kayıplar gün yüzüne çıkmış, yorgunluğun başındaki dumanlar dağılmış, insan kendini görebilir hâle gelmiştir. Ya ne sandınız, etrafı görmekte ne var. Biraz dikkatli bakış çoğu zaman yeter etrafı görmeye. Aslolan insanın kendindeki kendini görmesi, Yunus Emre'mizin deyişiyle 'benden içerideki ben'i görmesi. İşte yeniden yola düşme vakti tam da bu ana denk gelir. O zaman yorgunluğunu ayrı sever insan, yorulmanın da hayat sahnesine yerleştirilmiş bir durak olduğunu fark eder, hemen her yolcunun bu durağa uğradığını görür. Sartre sahne arkasından fısıldar: "İnsanın kendisi 'eksiklik' olarak sahneye çıkan bir varlıktır." Durakta yalnız başına beklemediğini görmek bir yandan da iyi gelir, yaratılmış her duygunun yaşanmasının gerekliliği ve kıymeti anlaşılır. Gülmek kadar gerekliyse ağlamak, mücadele etmek kadar da değerlidir yorulmak. Hep olumsuz anlamların sırtına yüklenmesi onun suçu değildir. Belki bugün belki de bir gün bu da anlaşılır. Ne zaman ve nasıl olacağının pek bir önemi yok aslında. Olacak olan zamanı geldiğinde olacaktır. Ve o olmadan önce yine aynı replik hayat sahnesinde ses bulacaktır: 3-2-1 KAYIT!

Beyda TOPAN

NEREDEN NEREYE / TİYATRO

-mağara duvarlarından kaldırım taşlarına-
Sahi ilk kimin aklına gelmiş oyun oynamak? Bir duyguyu, bir kurguyu, olanı yahut olmayanı canlandırmak; yeterince canlı değilermiş gibi hayat vermek, nefes olmak, o ana götürmek ya da bulunduğumuz andan koparmak...Kimin aklına gelmiş, -miş gibi yapmak?

Bizlere İtalyancadan, onlara Fransızcadan, Fransızlara Latince'den ve onlara da nihayetinde Yunancadan gelen bir kelime, "tiyatro." Belli ki yolu uzun, yolculuğu ise meşakkatli fakat bir o kadar renkli olmuş tiyatronun. Eski Yunancada "theamai" bakmak, seyretmek fiiline "-tron" mekân adı üreten eki eklenerek theatron şekline gelir. Theatron, yani görme yeri.

Çağdaş tiyatro tarihinin şarap, üzüm, eğlence tanrısı olarak bilinen Dionysos adına yapılan dinsel törenlere dayandığı bilinmektedir. İlk tiyatro şenliğinin ise MÖ 534 yılında Atina'da düzenlendiği genel bilgiler arasındadır. İlk tiyatro şenliklerinin koro hâlinde söylenen ilahilerle yapıldığı, 6. yüzyıla gelindiğinde ise bir Dionysos şenliğinde Thespis isimli bir adamın öne çıkarak şiir okumasıyla birlikte tiyatroya "aktör" kavramının girdiği rivayet edilir. Hatta Thespis'den dolayı günümüzde de tiyatro çıkışlı oyuncular için kendi aralarında "thesbian" denildiği bilinir.

Peki bu bizim tanrı Dionysos doğmadan, yani affedersiniz yaratılmadan ya da işte var olmadan önce kimse kimseyi taklit etmiyor, bir duygudan diğerine kurbağa misali zıplamıyor muydu? Ya da bizim oğlan Thespis gerçekten ilk aktör müydü? Onun evvelinde kimse evinde yahut mağarasında partnerine "Ya hayatım vallah bildiğin gibi değil!" demiyor muydu? İlk insanları düşünün, üzerlerini örten yaprakları rüzgârın etkisiyle uçtuğu vakit bunu gören arkadaşları kahkahalarını tutup, bir şey yokmuş gibi davranmıyor muydu? Tiyatro icat edilene kadar gerçekten kimse tiyatro çevirmiyor muydu?

Mağara duvarlarındaki resimlerde insanların hayvan kürkü giyip dans etmelerinden, kaldırım taşlarında oynadığımız evciliklere kadar hepsi birer tiyatro değil midir? Bence öyledir. Theatron, görme yeri. Kendi sahnemizde neyi görmek istiyorsak oyunumuzu o şekilde kurgulayalım. Bir oyunun içerisindeyiz madem, o zaman bu senaryonun hakkını verelim.

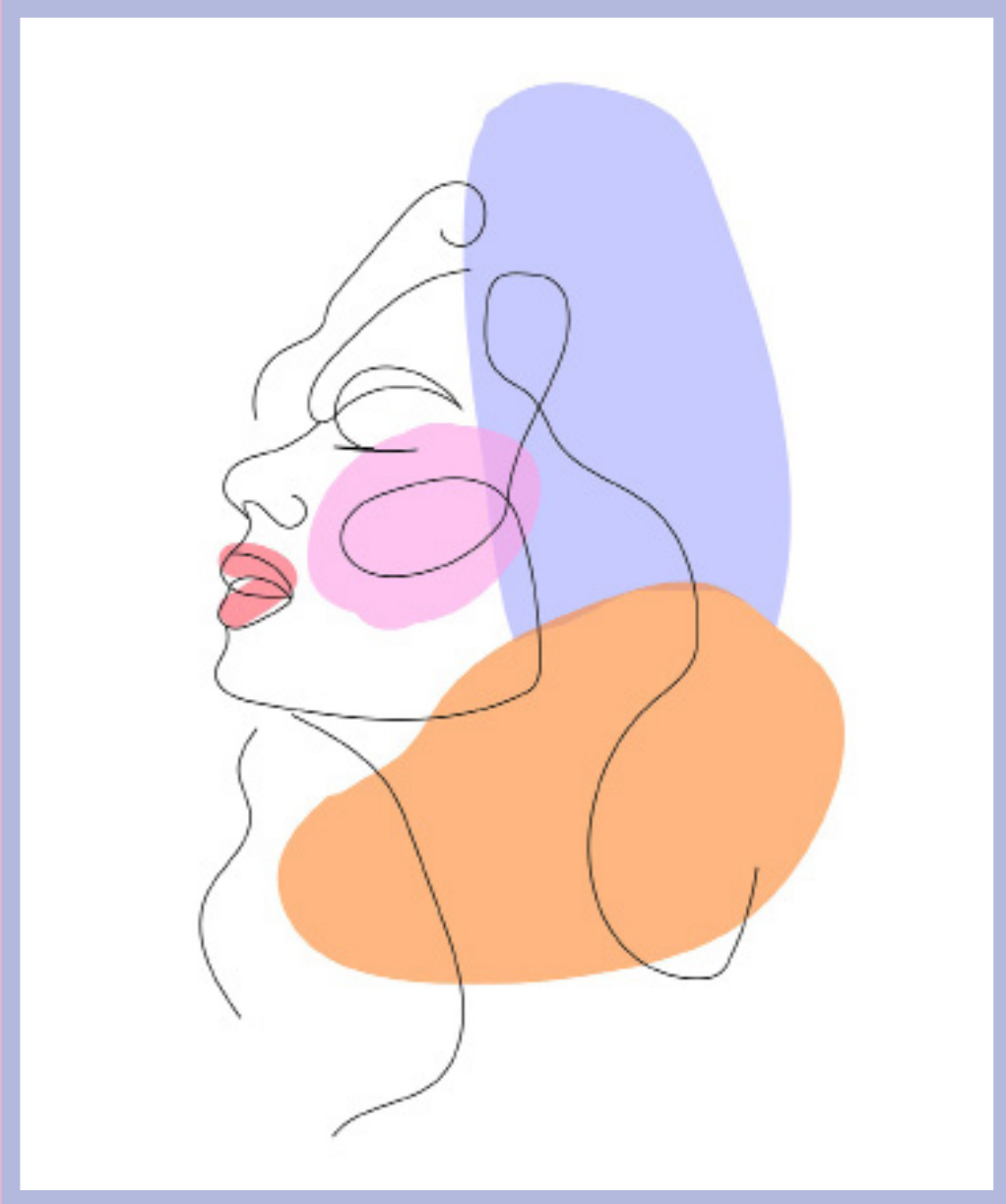

Şüheda BİCE

PERVANELER

*Beni acıyarak değil,
Düşünerek severek,
Kucaklayarak hatırlayın.
Tiyatro varsa ben varım.*

Afife Jale

Şehnaz ORHAN

İyileştirici güçler, diye tanımlanan pek çok unsur arasında, en fazla sayabildiklerimizin başında sanatın geldiği tartışmasızdır. İyileştirici güç nedir, neyi iyileştirir ya da iyileştirilmesi gereken bir şeyler mi vardır?

İyileştiren şeyler; farkında olduğumuz ya da olamadığımız parçalanmaların birleştirilmesidir aslında. Tüm maskelerimiz, olması gerekenler, bütüncül bakış açımızın olamaması, yarım yamalaklıklar, kaçırdığımız vakitler, bunlardan birkaçı arasında sayılabilir.

Fenomolojik olarak bakıldığında, aslında hepimiz doğduğumuz vakitten, gözümüzü kapayınca kadar ruhsal bir nekahet döneminde durumumuzu sürdürürüz. Sanki bir hastalıktan çıkmışız da iyileşmemizi tamamlayamamışçasına hareket ederiz. Anne rahminden dünyaya fırlatıldığımız an, varoluşa dair paniklerimiz, kaygılarımız bizi sarmalarken, bir yandan da iyileşmeye olan umudumuz bitmeyecek bir biçimde başlamaktadır. Aslında bu umuttur bizi ayakta tutan ve mücadele etmemizi sağlayan. Işığın peşinde kümelenen pervaneler gibi uçuruz tüm hatırladıklarımızla ve hatırlayamadıklarımızla. Ayna tutmaya başlarız kendimize. Kendimizi görmeye çalışmak, başkasını görmeye çalışmak, ötekine göstermeye çalışmak çabası, sürüp gider hayat tecrübelerimizde. Yaşamdaki tüm enstrümanlar kendiliğinden önümüze serilir. Bunların ya farkında olup seçip varlığımızı tanımak için okuruz, ya da hep nekahet hâlini muhafaza edip, yaşıyor gibi gözüküp adına türlü öykü başlıklarını yakıştırırız. Yazgıyı bu seçimlerle gerçekleştirdiğimizde, aynı zamanda kendimiz için yazdığımız senaryo da sahneye konulmuş olur. Sanat ise bu iyileşmeyi gerçekten istediğimizde başvurduğumuz kısa yollardan birisidir. Sanatla kendimizi meşgul etmek demek; ifade etmek ve anlaşılmağa başlanan hayatla etkileşimin adıdır aslında. Bölünmüşlüklerimizden çıkardığımız tüm benlerimizi yapıştırmaya çalıştığımız vakitler, aynı zamanda tamamlayamadığımız işler, geçmişle hesaplaşmalarımız, bilinç dışı arzularımızı yorumlamaya çalışmamız ve farkındalığımız demektir ki tiyatro sanatının parçalanmışlıklara yara bandı olması da işte bu sebeptendir.

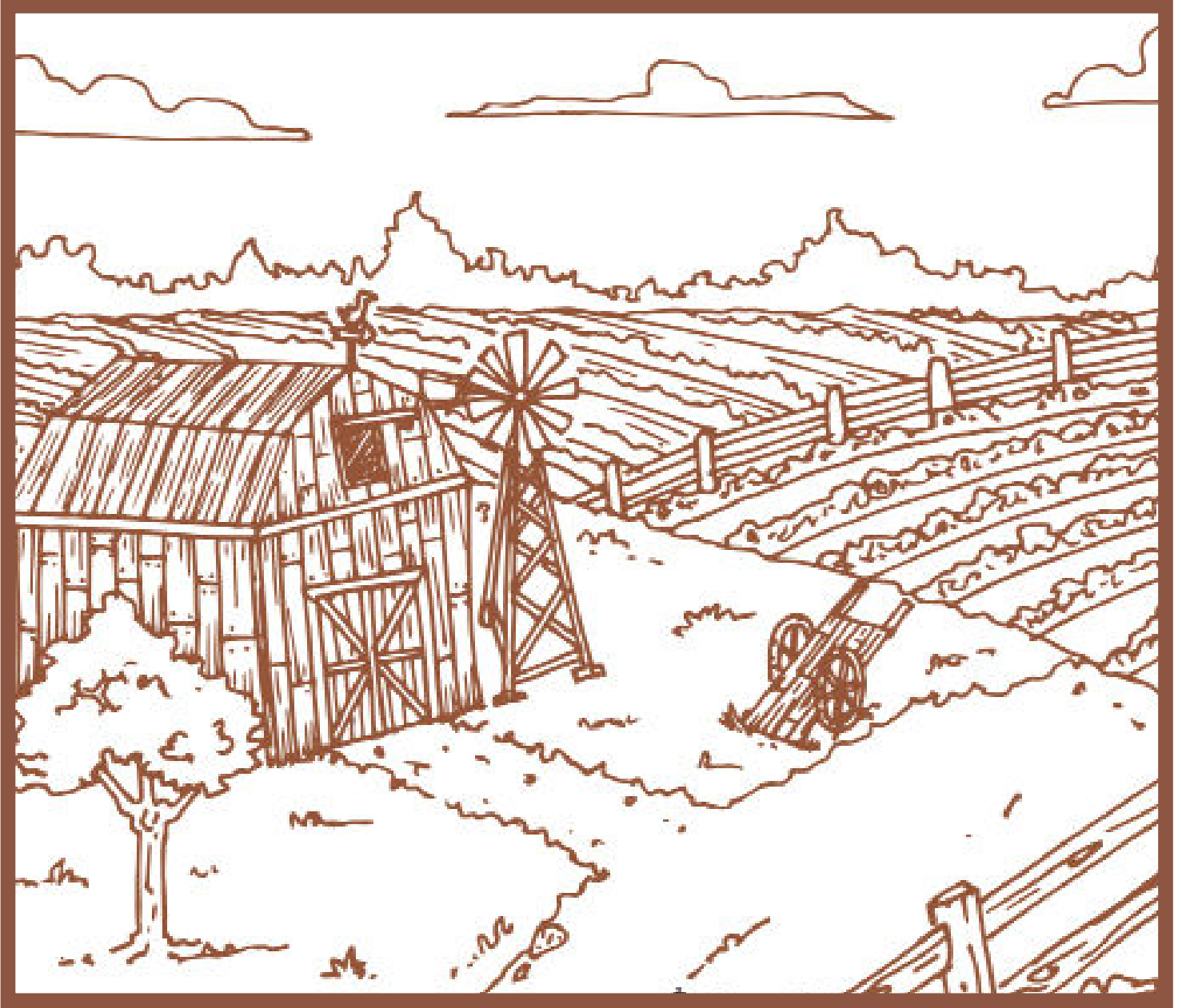
Tiyatronun en büyük gücü; başkalarının öykülerinde, kendi öykümüzü okumak, oradaki kendiliğimizi ortaya koymak ve bilince gelenler sahnelendiğinde anlamaktır. Nezaketli, görgülü, yalın ve çıplak bir aynadır tiyatro.

Zihinlerin odaklandığı bu sanat dalında, pasif gibi dursak ta özümüze yaklaşım ifadesi söz konusu olduğu için belki de seyircidir en aktif kişi olan. Artık normalleştiremediği tüm etkileşimler bütün çıplaklığı ile karşısında sergilenmektedir. Senaryo ile baş başa kalan insan, o vakit boyunca aynı insan değildir. Tüm bilinç dışı saldırılar, zihnimizde silahlarını kuşanıp, savunma kalelerimize savaş ilan etmişlerdir bile.

Sembollerin ve imgelemelerin arasında sıkışan zihnimiz, hastalıklarını sahnede görmeye başladıkça; yok saydıklarının, fazlaca dikkate aldıklarının, ötekileştirdiklerinin, utandıklarının ve itiraf edemediklerinin, içselleştirmeye ve kabule doğru olan yolunu, sahnedeki öykü ile şekillendirir. Farkındalıklı izlenen tüm öyküler seyircinin öyküsü halinde vücut bulur. Aslında yüzlerce ayna ve yüzlerce etkileşim birbirine hiç dokunmadan ve zarar vermeden zihinlerden sahneye doluşur. Bu dinamiklik, oyuncu ile birlikte artık teşhir edilmiştir ve saklanması da olanaksızdır. Nekahet dönemi artık kendini yavaş yavaş yataktan kalkıp, ayaklanmaya doğru geçişe bırakır. Zihnimizdeki savaşta, suçluluk duygularını bir kenara bırakıp kendimizle kaldığımızda, varlığımızın bizi saran utancı, yerine gururu, hissetmeyi, duyumsamayı ve özdeşleşmeyi getirir. Artık sahnede oyuncunun beden dili, kendi imgemizle harekete başlar, diyaloglar ise, dünyaya atılmaya başladığımız andan itibaren daha sözü bulamadığımız, hatırlayamadığımız dönem ile kelimelere kavuştuğumuz, hatırladığımız zamandaki sıkışmışlık duygularına hizmet eder. Yarı hasta yaşamanın muğlaklık hali ya netleşip bizi kendimize getirir, ya da daha belirsiz yapıp sonraki hesaplaşmalarımıza bir kılavuz olur.

Tiyatro sanatı, dünyada yaşamın devreye girdiği en eski çağlardan beri insanlığın hayatındadır. Milyonlarca tiyatro eseri, yaşamın özünden fırlayan insan senaryoları ile donatılmıştır. İnsanlığın kavgaları, mücadeleleri, çatışmaları ve iyi hâlleri, yazılan senaryolarla ve sergilenen oyunlarla teşhir edilmiştir. Tüm bu oyunlar, insanlık senaryolarıdır. Tüm bu etkileşimler, özümüzden kopanlardır. İyileşmelere doğru atılan bu adımları, kümelenmiş pervanelerin ışığa doğru gidişleri, sansürsüz, net ve yasaksız hâlde içimizde olduğu müddetçe, nekahet dönemlerinin sesleri kısılacak, iyileşmelerin gücü ise gitgide artmaya devam edecektir.

KÖYLÜLERİ
ÖLDÜRME Lİ Mİ?
ÖLDÜRME MELİ Mİ?

“Akla Karşı Tezler” diye başlık atmıştı İsmet Özel 1970’lerde yazdığı bir şiire ve devamında “köylüleri niçin öldürmeliyiz? / bu sorunun karşılığını bulamıyorum / içinden çıkılmaz bir olay, ama önemsiz / köylüleri öldürmesek de olur / hatta onların kalın suratlarını / görmezlikten gelebiliriz” (1) diyerek ortada bırakmıştı bu şiirde sorduğu sorunun cevabını. Bu şiirin o zamanlardaki popülist şiir akımına ve geniş bir halk kesimini yok sayan anlayışa bir tepki ve ironi olduğunu söyler eleştirmenler. Bu dönemi takip eden 80’li yıllarda Şükrü Erbaş İyimser ve Kederli kitabındaki “köylüleri niçin öldürmeliyiz?” başlığını kullandığı şiirinde kendince bir cevap vermişti bu soruya: “değişen bir dünyaya karşı / kerpiç duvarlar gibi katı”, “aptal, kaba ve kurnazdırlar”, “çünkü onlar karılarını döverler / seslerinin tonu yumuşak değildir”, “gazete okumaz ve haksızlığa /ancak kendileri uğrarlarsa karşı çıkarlar”, “çünkü onlar yanlış partiye oy verirler”, “dünyanın gelişimine bir katkıları yoktur”, “hayal güçleri kıttır ve hiçbir yeniliğe / bu verim yüksek bile olsa / sonuçlarını görmeden inanmazlar.”(2) Çokça tartışılmış olumlu /olumsuz birçok eleştiri almıştı bu şiir. Okuyanlar kendi meşreplerine göre yorumlamalarda bulunmuşlar: kimi okurlar şiirde yazılanları birebir aynı anlamda anlayıp Erbaş’a hak verip ülke olarak geri kalmışlığımızın sebebini köylülere yüklerken kimi okurlar Erbaş’ın mübalağa yaptığını ve asıl eleştirdiklerinin köylüleri o duruma getiren ve durumu düzeltmek için hiçbir şey yapmayan kesimler olduğunu söylemişler. Bir grup ise verip veriştirmiş Erbaş’a bu dizeleri yazdığı için. Şükrü Erbaş şiirindeki olumsuz eleştiri unsurlarını birer sembol olarak kullanıyor bence. Birkaçını yukarıda yazmış olduğum şiirdeki köylülere yönelik tüm eleştirilerinin aslında bir varlık olarak köylülere değil köylülük kavramına yönelik olduğunu düşünüyorum. Hiçbir akli başında şairin/kişinin ‘tüm bu olumsuzluklardan dolayı yapacağımız bir şey kalmadı tek çare öldürmek’ diyeceğini düşünmek bile istemiyorum. Bunu bu anlamıyla yorumlayan kişi ya ruh hastası olmalı ya da insanlıktan çıkmış bir yaratık! Kendini köylü olarak tanımlamayanlara dair de bu gibi unsurlar üzerinden birçok sembol bulmak da mümkündür. Öte yandan günümüzde yaşanan kutuplaşmanın Erbaş’ın şiirlerini kaleme aldığı yıllardan çok daha aşırı düzeylerde olduğunu düşünüyorum. Eleştiri temelli de olsa böyle bir şiir yazmanın ve birilerini eleştirmek için gündeme getirmenin toplumdaki gerilimi çok daha artırmış olduğu ve daha da artıracığı daha o zamanlarda verilen tepkilerden belli. ‘Köylü milletin efendisidir’ söyleminden ‘Köylü milletin düşmanıdır’ söylemine giden bir süreçte 1970’li yıllarda

yaşanan terör hareketleri ve bir nevi kardeşin kardeşi öldürdüğü at izinin it izine karıştığı zamanlar olduğunu unutmamalıyım bu şiirin yazıldığı dönemin. Öyle meşhur olmuştu ki bu şiir, dönemin cumhurbaşkanı kendisi de köy kökenli Çoban Sülü lakaplı Süleyman Demirel bile 1994’te bu şiir için şu eleştiriye kaleme almış:

“Köylülükü konu alan Şükrü Erbaş’a ait şiiri okudum. Köylülükü ağır şartlar çerçevesinde sunan söz konusu şiirin köylüleri eleştirir görünürken aslında ironik bir üslupla, bizzat şartlar içerisinde değerlendiremediği köylülükü, ona tepeden bakarak uygarlık yolunda yük gibi gören yanlış anlayışı eleştirdiği kanaatindeyim. Bununla birlikte, gerektirdiği gibi derin bir anlayışla okunmayıp, sadece düz anlamı itibariyle dikkate alındığında köylümüzü zem eden bir metin olarak yorumlanabilecek ve birtakım yanlış anlayışlara yol açabilecek niteliktedir.”(3)

Köylüleri (ya da köylülükü) eleştiren benzer yorumlara ülkemiz ve dünya edebiyatında da rastlarız. Mesela okuduğum romanlar arasında İngiliz edebiyatında modern anlamda ilk roman olarak kabul edilen Moll Flanders’da da John Steinbeck’in Gazap Üzümleri’nde de köylüler gayet olumsuz ifadelerle anılırlar. “İnsan Ne ile Yaşar?” kitabında Tolstoy da anlatmıştır bu köylülükü çiftçi Pahom’un hikayesinde. Mevlana’nın Mesnevi’sinde bile köylüler gayet olumsuz ifadelerle tanımlanmışlardır. Tek Adam kitabının yazarı Şevket Süreyya Aydemir’in Suyu Arayan Adam kitabındaki Rus köylüsü (mujik) tanımlaması da Şükrü Erbaş’ın köylüleri betimlemesine oldukça benzer: “her şeye karşı şüpheli, yerine göre zalim, fakat her zaman hilekar ve sarhoş bir mahluk.” (4)

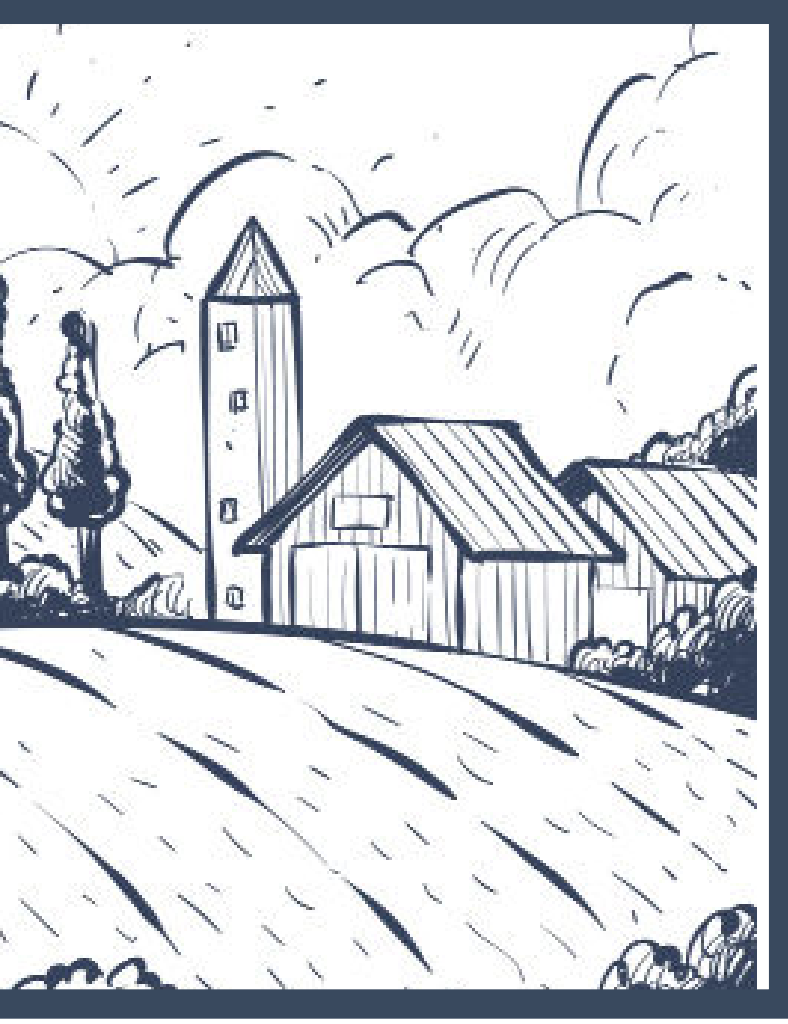
Bu yazıyı yazmamın nedeni ise benim de içinde bulunduğum bir WhatsApp grubunda diğer bazı gruplarda olduğu gibi farklı bir nedenle başlayan bir tartışmanın bağlamından uzaklaşarak taraflardan birinin diğerlerine hak etmedikleri sözler söylemesiyle gelişen olaylar oldu. Yüz yüze bakarken söylemeyecekleri sözleri sanal ortamda başkalarına söylemekte hiçbir çekinceleri olmuyor bazı kişilerin ne yazık ki. Bu tartışma da bir arkadaş köyde yaşayan amcasının yaşadığı iyilik yapmakla ilgili bir olayı anlatmasıyla başlamış; bir diğer arkadaşın da bu konuyla hiçbir ilgisi olmamasına karşı yaşanan bu olayı ve kişileri köylülükle ve köylülükle ilişkilendirdiği kendince olumsuz değerlerle suçlamasıyla devam etmişti. Daha sonra da o yöreyi geçmiş seçimlerde belli bir partiye verdiği oylarla ilişkilendirmesi ile olay alevlenmiş ve tartıştığı arkadaşları da onlar gibi aynı partiye oy verdiğini iddia etmesiyle de dananın kuyruğu kopmuştu. İçinden çıktığı ve yaşadığı toplumu acımasızca yargılayıp olumsuz sözcüklerle aşağılayan altta alta kendini üstün gören bu tür bir üstten bakışın, eleştirdiği 'köylü'nün eleştirdiği bir partiye oy vermesinin nedenlerinden biri olduğunu göremeyecek kadar da dar kalıplar içinde düşünüyordu. (Oldukça iyi niyetle anlatılan bu iyilik anısında anlatan arkadaşın amcasının köyünde öküzle düven sürüldüğü günlerde birden hava bozmuş. Herkes bir an önce harmanını kaldırma telaşındayken köylülerden biri öküzünün hastalandığını harmanı kaldıramadığını söyleyerek amcanın öküzlerinden birini istemiş. Eşi ve oğulları “ Biz ne yapacağız? Bizim işimiz de acil. Öküzü verirsen bizim harmanımız ortada kalır,” demelerini dinlemeyerek öküzlerinden birini vermiş komşusuna. Öküzü alan köylü harmanını kaldırmış ama amcamız harmanını kaldıramamış ve ürünün yarısı heba olmuş.)

Bu tartışma esnasında başka bir arkadaş Şükrü Erbaş'ın yukarıda bahsettiğim 'Köylüleri Niçin Öldürmeliyiz?' şiirini hatırlatmıştı. Benim de aklıma üniversite yıllarında okumuş olduğumuz Jonathan Swift'in A Modest Proposal (Mütevazi Bir Öneri) yazısı gelmişti. Her ne kadar bu eserlerin toplumda süregelen aksaklıkları ve olumsuz şahsiyetleri hicvetmek için kaleme alındığını düşünsem de bunları okuyan bazı okurlar bu yazar ve şairlerin gerçekten yazdıkları gibi düşündüklerini ve bu düşüncelerinde de haklı olduğunu iddia ediyorlar. Özellikle sosyal medyada ülkemizde bu sene yapılan seçimlerden sonra Şükrü Erbaş'ın bu şiirine gönderme yaparak benzer yorumda bulunanlar

olduğunu da görünce yazarların eserlerini yarattıktan sonra okurların yorumlamalarında ne derecede serbest olabildiklerini / olabileceklerini bir kez daha düşündüm.

Erbaş'ın şiirinde köylülere yöneltilen olumsuz eleştirilerin çoğu gerçek ne yazık ki. Ama bu noktada onların bu durumda olmasının tek sorumlusunun kendileri ve inandıkları değerler olduğu görüşünün de sorgulanması gerekir. Erbaş'ın eleştirilerinin birçoğunun kendilerini kentli olarak tanımlayanlarda da mevcut olduğu da bir gerçek. Hatta Cemal Süreya'nın 'onlar için minibüs şarkısı' adlı şiiri de aynı eleştiriler olmasa da benzerlerini kentlilerin yaptıklarını anlatıyor. Bu iki şiirde iki farklı toplumsal sınıfın analizini görüyoruz. Süreya "eşyanın konumunu biçimini almışlardır" diye başlar omurgasız olduğunu anlatmak için kent insanının. "içlerindeki sevgi insanları atlayarak hayvanlara yönelmiştir/ öldürmemektir felsefeleri bir karıncayı bile/ama yaşatmayı bilmezler" diye inceden dalgasını geçer. "tarihin sabıka kaydında fotoğrafları/önden güleç ve edilgin yandan keskin ve firavun"(5) diyerek ikiyüzlüklerini afişe eder kendince. Bu noktada Nazım Hikmet'in "O topraktan öğrenip / Kitapsız bilendir/Hoca Nasreddin gibi ağlayan / Bayburtlu Zihni gibi gülerdir / Fer-

hat'tır / Kerem'dir / Ve Keloğlan'dır” diye başladığı Türk Köylüsü şiirini de hatırlamamak olmaz. Nazım Hikmet, Erbaş'ın aksine büyük güven duyar köylüsüne şiirinde: “Fakat bir kere bir dert anlayan düşmesin önlerine / Ve bir kere vakt erişip / "Gayrik yeter!" demesinler / Ve bir dediler mi / İsrail surunu ürür / Mahlukat yerinden dudur / Toprağın nabızı başlar / onun nabızlarında atmağa.” (6)

Bu noktada Yaban romanını ve Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Yaban romanında yazdıklarını da hatırlamakta yarar var:

Anadolu halkının bir ruhu vardı; nüfuz edemedin. Bir kafası vardı; aydınlatamadın. Bir vücudu vardı; besleyemedin. Üstünde yaşadığı bir toprak vardı! İşletemedin. Onu, hayvani duyguların, cehaletin, yoksulluğun ve kıtlığın elinde bıraktın. O, katı toprakla kuru göğün arasında bir yabancı ot gibi biti. Şimdi, elinde orak, buraya hasada gelmişsin. Ne ektin ki ne biçeceksin? Bu ısırganları, bu kuru dikenleri mi? Tabii ayaklarına batacak. İşte, her yanın yarılmış bir halde kanıyor ve sen, acıdan yüzünü buruşturuyorsun. Öfkeden yumruklarını sıkıyorsun. Sana ıstırap veren bu şey senin kendi eserindir, senin kendi eserindir. (7)

Yakup Kadri sorunu belirliyor ve bir anlamda da sorumluluğu aydınlara yükleyerek çözüm bulmaları gere-

kenlerin de onlar olduğunu ifade ediyor romanın kahramanı Ahmet Celal'e “Bunun nedeni, Türk aydını sensin!” dedirterek.

Ama bu noktada divan şairimiz Fuzuli'yi anmak olmaz. “ger derse fuzuli ki güzellerde vefa var / aldanma ki şair sözü elbet yalandır.” (8) Şair sözü yalansa Fuzuli'nin ve yukarıdaki şair ve yazarların sözlerinin de yalan olmasa da abartılı olmasına şaşmamak gerekir. Buyurun bir paradoksa. Erbaş da köylülerin öldürülmesini anlattığı dizelerin bir mübalağa olduğunu bir anlamda ima ederek asıl amacının köylüleri öldürmek değil onları içinde buldukları cehalet ortamından çıkarmak olduğunu şiirinin sonunda bir soru sorarak dile getirmiştir: “Köylüleri söyleyin, nasıl, nasıl kurtaralım?” Kısa sürede sonuç almaya, çok çalışmadan başarmaya, terlemeden kazanmaya alışmış bazı kafalar ise, birilerine, vurarak, döverek, öldürerek, eziyet ederek, yani insanca davranmayarak kendi doğrularını kabul ettirmeye çalışırlar. Ama “Ne mümkün zulm ile bî-dâd ile imhâ-yı hürriyet / Çalış idraki kaldır muktedirsen âdemiyyetten.” (9) Kraldan fazla kralcıların Erbaş'ın bu şiirinden böyle acımasız bir sonuç çıkarmalarına hak vermek ya da saygı duymak pek olası değil bence.

Benzer bir ironinin dile getirildiği yukarıda bahsetmiş olduğum Jonathan Swift'in A Modest Proposal (Mütevazi Bir Öneri) adlı eseri bizde Gülliver'in Seyahatleri romanıyla tanınan Jonathan Swift'in kıvrak zekasının ve ince kaleminin güzel bir ürünü; aynı zamanda İngilizcenin en güçlü eserlerinden biri. Swift, “ironi”nin toplumda hüküm süren her türlü kötülük ve adaletsizlikle mücadelede en iyi silah olduğunu düşünen biri. 18. Yüzyılın başlarında ayrılıkçı fikirlerinden dolayı birlikten ayrılmaya karar verip İngiltere'ye kafa tutan İrlandalılara İngiliz yönetimi ağır bir ambargo uygular. Bu sırada yaşanan kuraklık nedeniyle de ülkede müthiş bir kıtlık yaşanır. İrlandalı kadınlar katolik inancından dolayı kürtaj olamıyorlar, bu nedenle dünyaya çok çocuk getiriyorlar ama ülkedeki kıtlık nedeniyle doğan çocuklar ya hırsız oluyorlar ya da başka sömürge topraklarına çalışmaya gönderiliyorlardı. Bu durumu düzeltmek için İrlanda halkı ve yönetimi pek fazla çaba da göstermemektedir. Osmanlı Devleti bile bir milyondan fazla kişinin ölümüne yol açan bu Büyük Kıtlıktan dolayı kendisine bir talep gelmemesine rağmen 1847 yılında 1000 altın lira ve gıda ve ilaç dolu beş yelkenliyi (bazı kaynaklarda üç) İrlanda'ya yollamıştı. Hatta Padişah Abdülmecit'in 10 bin

altın gönderme teklifi İngiliz kraliçesinin iki bin altın yardımından çok olduğu için reddedildiği söylenir. Bu gemiler İrlanda'nın Drogheda limanına yüklerini boşalttığından bu şehrin armasına şu anda da kullanılan ay ve yıldız eklenmişti. Yaşanan bu soruna çözüm bulmak için Jonathan Swift de birkaç öneri sunar ancak hiç kimse onun önerilerini ciddiye almaz. Bunun üzerine Swift, ellerinde verimli topraklar olmasına ve genç bir iş gücü bulunmasına rağmen hala İngiltere'den medet uman halkının teslimiyetçiliğini ve miskinliğini hicveden bu eserini yazar. Jonathan Swift "İrlanda'daki Yoksulların Çocuklarının, Ailelerine ve Ülkelerine Yük Olmalarını Önlemek Ve Onları Toplumaya Yararlı Kılmak Üzere, Mütevazı Bir Öneri" başlıklı bu eserinde şöyle der:

Geriye kalan yüz bin tane bir yaşına gelmiş çocuk ta, zengin sofralar için etlenmek ve şişmanlamak üzere, son aylarda annelerinden bol bol süt emmeli, zamanı geldiğinde de krallığın kaliteli ve zengin insanlarına satılmalıdırlar. Arkadaşlar arası bir eğlence için, bir çocuktan iki tabak et çıkar; ailece yenen yemeklerde

de göğüs ya da buttan dördte biri yeterli olur, tuzlanıp biberlendikten sonra da dört gün bekletilirse, haşlamasının tadına doyum olmaz, özellikle kışın. (10) Özetle "madem yiyeceğimiz yok, paramız yok; evdeki çocukları et olarak satalım da karnımız doysun. Nasıl olsa bir işe yaradıkları yok. Bu besin maddesini özellikle toprak sahipleri pek beğeneceklerdir, zaten anne babalarını köleleştirip mecazi olarak yediklerine göre, çocukları da yemek onların hakkıdır," demektedir. Böylece yoksul ebeveynler ekonomik olarak fayda sağlayabilir ve çocukları yetiştirme yükünden kurtulabileceklerdir. Swift bu eserinde İrlandalıları asla insan olarak görmedikleri için İngilizlerin ve İrlandalı yöneticilerin acımasız zihniyetini eleştirmektedir. Ben de "şair/yazar sözü elbette biraz yalandır," diyerek işin içinden sıyrılıyım ve okurların kendi değerlendirmelerini yapmaları için şiirlerin ve yazıların tamamını okumaları tavsiyesinde bulunayım. Ama unutmayalım ki yaşanan sorunları çözmek için böyle akıl ve insanlık dışı yöntemlere başvurmak hiçbir devirde sonuç vermemiştir. Köylüleri öldürmeyelim!

<https://www.antoloji.com/akla-karsi-tezler-siiri/>
<https://www.gzt.com/nihayet/koyluleri-nicin-oldurmeliyiz-3579816?ysclid=lmooxoayu0921395262>
<https://bubisanat.com/posts/demirel-e-siir-elestirisi-yazdiran-o-siir-koyluleri-nicin-oldurmeliyiz>
<https://www.muhammedbalci.com/kitaplika/297.pdf> Suyu Arayan Adam s.263
<https://www.antoloji.com/onlar-icin-minibus-sarkisi-siiri/>
<https://siir.ihya.org/siir-4052.html>
<https://www.alintiso.com/sozler/anadolu-halk%C4%B1n%C4%B1n-bir-ruhu-vard%C4%B1;-n%C3%BC-fuz-edemedin-bir-kaf/2818>
<https://www.antoloji.com/aska-sevdalanma-siiri/>
<https://www.turkedebiyati.org/hurriyet-kasidesi-namik-kemal/>
<https://medium.com/dili-turkce-in-turkish/a-modest-proposal-m%C3%BCtevazi-bir-%C3%B6neri-jonat-han-swift-30010af470e9>

ismail İÇDELI

KENDİNİ ARAMA YOLCULUĞU BİTMEZ / Tiyatro

Merhaba. Ben Demet Antepüzümü.

Fikirperver dergimizin bu ayki teması Tiyatro. B N

Dergimizin 50. Sayısında Spotify'daki sesli okumamın son bir dakikasının başında demiştim ki:

Kendi yaşam felsefesine göre inşa eder insan çevresini ve kendi yaşamının başrolü olur. Ne olacaksın sen, karar ver, demiştim. Ekleme yapmak istiyorum yazıma. Başrolsün başrolsün de bazen dekorsun, bazen replik, bazen suflör yapılan kişi bazen suflör yapan kişi bazense tüm bunlara tanıklık eden, taraf olan bazense sessiz kalan... Başkasının gözünden sen bir anlamla görünüyorsun evet. Bütünde ise bir parçasın bununla birlikte yine kendi yaşamının başrolüsün. Tüm insanlar bu felsefe ile başına gelen deneyimleri gözden geçirdikten sonra çıkardığı sonuçla davranış değişikliği ile bir karakter inşa eder kendine. Hiçbirşey yapmamakta bir tercihtir, birilerini harekete geçirecek kadar anlamlı bir irade ile harekete geçmekte bir tercihtir, harekete geçmiş birilerini takip etmekte. Peki bu herkeste aynı mı olur? Evet!.. Bana öyle geliyor ki herkeste aynı olur. Bunu nasıl mı düşündüm?

Hadi duyguları ile kendini yöneten insanları bi konuşalım. Neyi, kim, nasıl yapıyormuş?

Özellikle hem kızlara hem de erkeklere verilen isimleri seçtim. Cinsiyeti varın siz atfedin.Hadi başlayalım. Örnek 1: İsmi Deniz olsun bu kişinin. Deniz'in yaşamına, tercihlerine, farkında olduğu olmadığı anlarına/ davranışlarına hoş geldiniz. Deniz diyor ki:

Ben bir insanım insan olduğumu zanneden bir dürtüselim oysa ki. Biri bir el kaldırırsa bana ben araba sürerken trafiğin ortasında, ben de hemen düşünmeden el kaldırır ve ani bir reaksiyonla, biiiiiip diye veririm cevabını. (Türkiye'de beyzbol sahası olmadığı hâlde, tüm Dünya'yla kıyaslandığında beyzbol sahaslarının olduğu ülkelerden dahi daha fazla satışı ülkemizde yapılan beyzbol sopasından var arabamda.) Cevabını yapıştırdıktan sonra bir hayırdır moduna girerim o biçim. Çünkü benim dekor belli arabadayım ve cinsiyetime yüklenen bir anlam var. Hakkını vermeliyim o cinsiyetin. Sahnenin görünmeyen yerinden kulağıma fısıldanan sesler de belli. Suflörlerim var benim. Tüm bunları koşulsuz kabuldeyim. Eleştirmem ben. Kimse de beni eleştiremez HAYIRDIR? Hayatım kendime zararlımış başkasına zararlımış SANANE. Rolüm biçilmiş benim. Ne kadar kabul görüyorsam beni izlemeyi seçenlerden/ seçtiğim izleyicilerden o kadar var oluyorum. Aslında ayakta can çekişiyorum. Karnımda bir ağrı oluyor da kavgayla burun buruna geldiğimde çaktırmıyorum. Bunu bir tek içim biliyor. Adliye ye geldiğimde anlıyorum. Yiğit yiğit görünmem gerekiyor. E bir itibarımız var. Kendi hayatımın başrolü müyüm? Başrolüyüm. Diğer oyuncuların yazdığı senaryoda... Onlardan biri de benim.

Dürtüsel misin? Yüzün görünmeden vücudun mu konuşur? Senin sahnende varoluşunu neye borçlusun?

Örnek 2: Bu insanın ismi de Günay olsun. Günay diyor ki:

Tercih ettiğim şeyleri izliyor, tercih ettiğim sosyal çevremi oluşturuyor, tercih ettiğim şeyleri tercih ettiğim kişilerle konuşuyorum. İzlediklerimden, dinlediklerimden birkaç örnek vereyim. Hayatın Hakkını vermek, der Acar Baltaş (bkz. YouTube tedX Hayatın Hakkını Vermek Acar Baltaş.) Avucumdaki Kelebek, der Ahmet Şerif İzgören (bkz. Avucumdaki Kelebek youTube A.Ş. İzgören) Uğur Böcekleri Derneği ise “Yaşadım diyebilmek için ya bir iz ya da bir söz bırak” der Bir Uğur Böceği bulun ve yapışın ona seminer vermesini isteyin kurumunuza. Tüm bunlarla birlikte ben kendi dinlemek istediklerimi kendim seçtim. Suflörlerim burada da belli. Ben kendi kendimin suflörüyüm. Ve seçtiğim kişiler de benim. Bir de benim seçtiklerim, diyor Günay ve ekliyor, “Ben bu Dünyada kendi tercihlerimi kendim yaparım yalnız değilim ve yalnız hissettiğimi fark ettiklerim de yalnız değildir. Yalnız kalırsam yardım isterim. Çünkü biz BİRLİKTE GÜÇLÜYÜZ. Elimi havaya kaldırıp ürkütme değil, elimi uzatıp el vermek ve bana uzatılan eli tutmak benim önemseydiğim beklentilerim.”

Sahnede seyrettiğimiz tiyatro mudur sadece tiyatro, tiyatro aslında yaşamın kendisi mi? Zaten sahnede miyiz? Kaç rolümüz var yaşamın içerisinde? Başrol olan aktör ve aktris kimdir yaşamımızda? Dekor peki ya dekoru kim düzenliyor, beğeniyor muyuz yoksa gözümüz hep başkasının mı dekorunda? Rollerimizin hakkını verebiliyor muyuz? Bizim rolümüz yokluğumuzda ne kadar hissedilir? Diyaloglarımız peki ya diyaloglarımız doğaçlama mı hep, yoksa replikleri kulağımıza fısıldayan suflörler mi dolu etrafımızda? Biz mi seçtik onları? Bizi seçmelerine izin mi verdik? Hiç baktık mı böyle mi olmak zorunda diye? Hiç baktık mı? Hayatımızı biz mi yönetiyoruz başkaları mı? Tüm hepsinin arasından çıkıverip şöyle biz balerin/balet edasında olmakta mıyız? Herkes olmakta olan hâlimizi mi seyirde? Operet miyiz mesela herkes bizi dinliyor mu? Yani eğlenceli konular üzerine yapıt mı inşa ediyoruz? Dekor, replik, suflör vb... Hiçbirine ihtiyacımız yok ve orta oyunu mu oynuyoruz? Ben neler yapıyorum böyle? Benim hayatımın felsefesi çoğunlukla monolog yapmak mı? Kendi kendine konuşmak mı? Kimi insanlar yaşamını entrik unsur ile inşa eder yani belkide yaşamın okuyucularında merak uyandırmayı sever? Dram kokar bazı yaşamlar, gülerken üzülür üzülürken gülersin? Dram

yetmez bazen trajedi ile acıma ve korku duyguları üzerine yazılır bazı hayatlar. Aslında duygulardan bağımsız hissedilemez ki!.. Sahi ya kaç duygumuz var bizim? Kimi kaynaklar diyor ki 7 kimileri 27!.. Doğru olan hangisi diye düşündün değil mi? Sana tirat okunmadı öyleyse... Yani hayat sahnesinde uzun ve kesintisiz konuşma... Bu uzun konuşmayı, tekrar et dediğinde kaç kişi sana tekrar etti? Seni bu soruyu sorduğunda tekrar et dediğinde kimileri değersiz hissettirdi sana kendini. Kimileri sen değerlisin deyip gözlerinin içinde hayat buldu ve sen de hayat verdin değil mi? Sonra hareketli ve eğlenceli konulara dayanan hafif güldürü yani vodvil ile hayatına renk kattı. Hatta öyle ileri gitti ki komedi ve mizahı başrol yaptı ve kendi başrol olma kısmını da aşır sahnede rol almadı rol sahnede başrolü oynadı? Var mı hayatında böyle birileri? Tiyatro sahnesi, ne çok soru saklamışsın içinde ne çok terim... Hayran oldum sana, sensiz hayat olduğunu düşünenlere ne demeli? Dur dur buldum onların isimlerini!.. Dublör olabilir mi? Başkalarını oynayan ama aslında sahnede kendi vücuduyla duran, yani şöyle:

Kuliste konuşmuş konuşmuş işte, sonra da sahneye kendi rolü ile çıkmış ve onun yedek oyuncusu da var. Dublör işte. Figüranları da hazır, sağda solda gezinir ki kendi yazdığı hikâyeye kendi de inanmalı. Sonrasında ise Güncel konuları iğnelenici bir üslupla ‘kabare tiyatrosuna’ çeviriverir etrafı. Eeee hani karşıydı tiyatroya e o da oynuyor işte. Oynuyor oynuyor da o başka türlü oynuyor. Ama başkalarının oynadığına hep karşı. Hmm!.. Jest ve mimiklerini öyle bir ayarlıyor ki herkesi kendine inandırıyor. E iyi de herkesin şahsına münhasır jest ve mimikleri var ki!.. Evet evet var biliyorum biliyorum da hepsinin temelde rejisörü var mı? Yani yönetmeni. Ne olursa olsun. Herkes kendi koro gurubunu kursun. Hayat rengarenk farklılıklarla güzel ve anlamlı. Günün sonunda birlik ve beraberlik olsun.

Tiyatro deyince ilk aklıma gelenler ve yaşamıma dökülenlerle gözlemediğim yaşamlara dökülenlerin derlendiği anılar silsilesi canlanır gözümde. Geçmiş, şimdi ve gelecek harmanına hepiniz hoş geldiniz.

Birilerinin hayatına ilham verenlerin olmadığı birileri olmadığını düşünüyorum. Yani ne demek istedim:

En onulmazı belkide kaybolmuşluk... Bırak mimikleri kendini dahi göremezsin. Kendi kendinin dahi dublörü değılsindir. Seni kimse bulamaz. Sana kimse ulaşamaz. Aman Allah'ım!

Bir bakıma insan hayatından bahsettim, tiyatro terimlerinden bahsettim tüm bunlarla birlikte sanal ortamda Miraç'la izlediğimiz videolardan bahsedelim diyecek olursam bu başlı başına bir konu biliyorum ama birkaç kelam etmeden de geçemeyeceğim. Geçen gün Miraç'la bir video izliyoruz. Kedilerle ilgili çok komik videolar var onu beraber izliyoruz. Kedilerin korkutularak üzerinden komedi yapılmış gibi dayatılan videolara gülemiyorum. İçim bi garip oluyor. İzlerken üzerinde konuşuyoruz. Amma velakin bir video çıktı karşımıza. Videoda kedi kadını tabiri caizse pataklıyor. Allah Allah diyorum bu ne şimdi? Miraç diyor ki "Anne bu yapay zekâ." Nasıl yani, diyorum. Bak diyor kadının kolu silikleşiyor. Aman yarabbi. Biz neye inanacağız artık? Hayat bizi hangi sözüne inanacağımız insanla karşılaştırırsa yine de güvenmekten vazgeçemeyelim olur mu? Dürüstlüğü ile bu kadar da dürüst insan görmedim dediğimiz insana kadar ulaşırız inanın gerçekten ulaşırız. Hayat bir tiyatro sahnesi, replikler, rejisörler, dekorlar, aktörler, aktрисler biziz ki... Kimsek o oyunun içinde azar azar biz de varız.

Hayatı bir tiyatro sahnesi olarak düşünelim herkes bir sahnede oynuyor öyle değil mi? Kimisi sadece

kendine fayda rolünde kimisi kendine ve çevresine fayda şeklinde, kimisi ise kendine, çevresine ve topluma fayda şeklinde oynuyor. Ya bunun tam tersinde kendine rol biçenler. Onlara ne demeli? Yani kendine zarar veren rolde oynayanlar, kendine ve çevresine zarar veren rolde oynayanlar ve bir de kendine çevresine ve topluma zarar veren rolde oynamayı seçenler. Tüm bunları anlattık anlattık da... İyi, kötü, hangisi bundan bahsetmeyeceğim. Tüm bu terimlerle ve anlattıklarım/ yazdıklarım beraber siz yapay zekâya da karşı olmayın. Bile bile dinlediğim bir şey var son zamanlarda Atatürk'ün sesinden türküler. Yapay zekâ mapay zekâ ama suflörümü ben seçtim, dinleyin gayri...

Demet Antepüzümü

SONBAHARIMDA YAĞMUR / Şiir

Geldin, kavuştuk mu bir sonbahar yağmuru gibi?
Döküldün gözlerimden ancak dinlemedin beni...

Söylerim sonumu, gitme belli!
Sen uzak kaldıkça sonum oluyor yağmur...

Özleşiyor muyuz, merak ediyorum.
Her yağmurda bir hatıra bırakıyorum,
Bir sonbahar havasından kalan bir yağmurken,
Neden hayatımda kalan sen olmuyorsun?

Hayat akıyorken zaman şahane,
Bilmem kimler var yanında kimileri bahane ,
Seni merak ediyorken sen yoksun ne çare!
Sensiz olmuş bu sonbaharımda yağmur...

Yusuf Bilal BAYRAKTAR

SIHIRLI BİR DÜNYA

Tiyatro insanı, insana, insanca anlatma sanatıdır.

Tiyatro canlı, heyecanlı ,müthiş bir dünyadır...

Sıcak, samimi, doğal duyguların direkt aktarıldığı müthiş bir serüven...

Gerçek dünyanın tüm sorumluluklarını, tüm üzüntülerini bir kenara bırakıp hiçbir şey yokmuş gibi seyirci karşısına çıkan oyuncular...

Hayatı tüm gerçekliği ile anlatan en güzel oyun alanı...

Geçmiş, günümüzü, tarih yaprakları arasında yaşanmış hikâyeleriyle, geleceğimize ışık tutan büyülü sahne...

Mutluluk, huzur, hüznün, gözyaşının iç içe olduğu, tüm insani duygularımızın seyirci-oyuncu arasında canlı canlı duygu geçişinin olduğu samimi ortam...

Doğusu-batısı, kuzeyi-güneyi zengin bir coğrafi kültüre sahip olan ülkemizde, insan mozağınınin binbir rengini seyircisinin ayağına getiren en güzel yer...

Çocuk, genç, yaşlı herkesin aynı oyunu izleyip kendi payına düşeni alıp çıktığı mekan...

İzleyicisini düşündüren, meraklandıran, kendi yaşantısıyla oyun arasında farklı bir pencereden bakmasını sağlayan büyülü yer...

İzleyicinin, hayatından kesitler bulduğu, kendi hayatını şekillendirmek için çıkarımlar yaptığı yer... Belki de bizlere, hayatın, insan ilişkilerinin provasını izlettiği mekan...

Televizyon gibi izleyici ve seyirci arasında bir bariyerin olmadığı, sıcak, samimi ortam...

Oyuncunun, oyunu esnasında tüm yüz hatlarıyla, mimikleriyle izleyebildiğimiz, tüm duygu ve hislerini hissedebildiğimiz, coşkunun, gözyaşının olduğu yer.

Perdeler kapandıktan sonra herkesin bu sihirli dünyadan ayrılırken, payını düşeni aldığı, gerçek dünyasına dönerken, kendini, düşüncelerini, hayatını sorguladığı ve kendi ile ilgili cevapları bulduğu yer...

Tiyatro, çocukluk hayalimdi.

Tiyatro denilince, sahne tozunun, kadife perdelerinin, seyirci ve sahnenin olduğu en gizemli yerdi benim için...

Her zaman samimi gelmiştir tiyatro,

Belki bir iki saatlik oynanan oyun diye düşünür insan,

Kimisi beğenir, kimisi eleştirir,

Sahne arkasında onca emek, özveri vardır aslında,

Seyirciler, oyunu izler, oyuncularını alkışlar ve gider,

Oysa, tiyatrocusundan, oyun yazarına, sahne tasarımcısından, dekorcusuna, ışıklandırıcısından, kostümcüsüne kadar bir sürü emek vardır orada...

Günümüzde çok kıymetini bilmesek de toplumu şekillendiren, iyileştiren, düşündüren, gerçek hayatın örneklerini seyrettiğimiz ve yüzleştığımız aynalardır tiyatro...

Tiyatro deyince, kıymetli hocam Bedia Ener'den de sizlere bahsetmek isterim. Yıllarını tiyatroya adanmış, sinema ve dizi oyunculuğu yapan, sesiyle birçok sinema filmi ve animasyon filmlerinde karakterlere ses olmuş, televizyon dizilerinde anne rolüyle hepimizi kucaklayan, güven veren bizden olan güzel insan...

Öyle bir tecrübe ki, derya deniz...

2016 da kanseri yenen, bu dünyada binlerce insanın aynı şeyi yaşadığını, önemli olan o yaşanan şeyi alıp, pat diye ileriye atmak, hüner orda diyordu. Hepimiz için var ve hepimiz için geçerli, benim çocuklarım var... O zaman biz çocuklarımız için yaşamak zorundayız yaşayacağız sonuna kadar... Ben bana geleni pas attım gitti. Kim bilir nerede... Beni ilgilendirmiyor gerisi. Ben iyiyim, sadece bunun üstesinden nasıl geleceğimi düşündüm. Her şeye rağmen yaşamak gerektiğini, anne olarak eş olarak, bir annenin evladı olarak, evlatlarım için, insan olarak, herkes için ayakta durmalıydım. Ama ne oldu? Gitti. Hani bir söz var; Geldikleri gibi giderler. İşte o kadar diyor ve ekliyor; hayatın tadını çıkarın diye..

Kansere karşı nasıl dimdik durulabileceğini anlatarak, inancın, mücadelenin, vazgeçmemenin en güzel örneği olarak, hepimize umut oluyor.

Yaşam enerjisiyle, tecrübelerini paylaşarak, son nefese kadar, öğretmeye, eğitmeye, el vermeye devam ediyor. Yaşınız kaç olursa olsun, üreterek, bu dünyaya filizler bırakarak, geçmek gerektiğini söylüyor.

Teşekkürler Bedia hocam. Sen hep iyi ol, hep var ol, hep bizimle ol...

Atatürk, "Sanatsız kalan bir milletin, hayat damarlarından biri kopmuş demektir." diyerek, sanatın toplumun temel değerlerinden biri olduğu vurgulamıştır.

Sanatın en güzel dallarından biridir tiyatro.

Tiyatronun ve tiyatrocularımızın kıymetini bilen bir toplum olabilmek dileğiyle...

Selam ve sevgiyle.

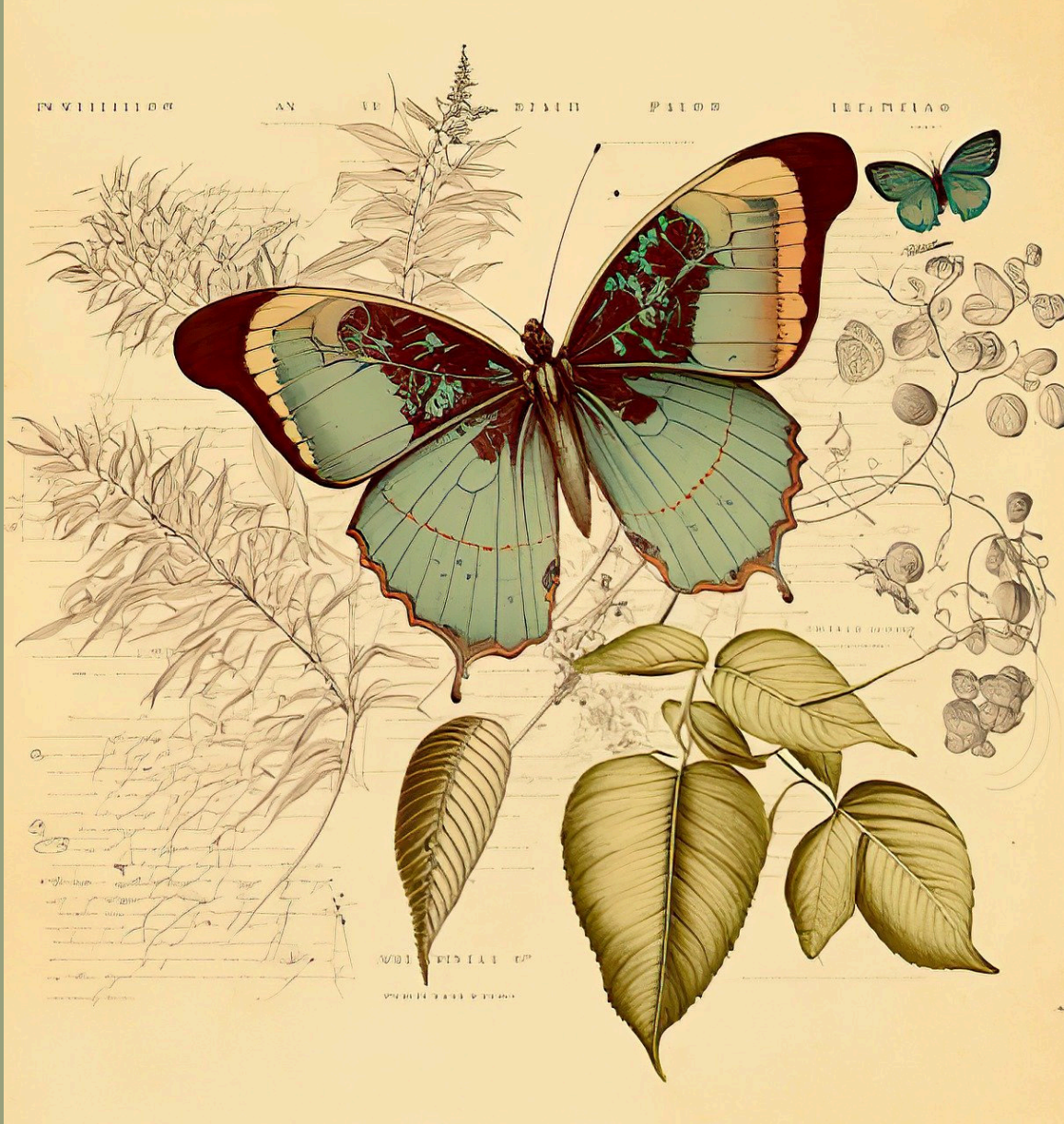
Rafiye KALAYCIOĞLU

KELEBEKLERE İTHAF

İzlemiştir, aşinasınızdır. Güçlü kadın saçlarını rüzgâra karşı savurur. Çetin yollara meydan okumuştur. Yüzünde savaş meydanındakilere benzer bir duygu, yanında bir aslan yürüyüverir, leopar ya da bir çita, birlikte karanlığın içinden geçerler. Özgürlüğe ve başarıya doğru adım adım yol alır, yılmak nedir bilmeyen mücadeleci ruh. Ya da plazasından hemen az önce çıkmış beyefendinin dağa tırmanışı sunulur zihinlerimize. Kendinden emin duruşları vardır, hırslı bakışlarda benlikler kükrerken alt notalarda aromatik, orta notada turuncu ve üst notada ferahlatıcı kokusunun büyüleyici derinliğini duyumsuyor olmalısınız. Olmalısınız, çünkü pazarlanmaya ihtiyacı var bu ürünlerin, eylemlerin ve algıların. Oysa taşlarla dolu yolunda yürürken hanımeli kokularının karıştığı ruhlara, kendini göstermeye ya da anlatmaya, yapıp ettiklerini ifşa etmeye değil sükûnete ihtiyaç duyanlara, gayretin gücüne inananların dualarına ve ezgilerinin mırıltısına rastlamayız. Rastlamadığımız içinde yok sanarız. Varlar oysa. Nasıl güzel varlar, parıl parıllar, kelebek misali. Bu yazıda, benlik yanılmalardan değil kelebeklerden misaller getirmek muradım. Leoparların, çitaların, gücün, hırsın berisinde adımlara usul usul eşlik eden, hakikati âşikâr eden kelebekler...

Bir kelebeğe koca ömrünüzde kaç saniye/dakika/saat dikkat kesildiniz, tefekküre daldınız, bilmiyorum. Beni her ne yapıyorsam ya da düşünüyorsam oradan birden bire çekip alan, kendilerine kilitleyen güzelliklerin sesleri olsa neye benzerdi, kokuları hangi çiçeği andırırdı bilemiyorum. Nefesimi duyumsarken uzun uzun seyrediyorum uçuşlarını. Telaşlı ve bir o kadar kafası karışık, sabırsız ve düzensiz gibi. Bu gelişigüzel, başıboş devrimin ardından bir an oluyor kanatlarındaki benzersiz sanatı görünür kılıyor. Biraz düşününce itinayla kozasını ördüğünü, hayalci hücrelere sahip olduğunu ve sabırla ördüğü kozasını sindirip kendini gerçekleştirdiğini hatırlıyor insan. Başıboş kelimesi de bu vesileyle hükmünü yitiriyor, aklını başına devşiriyor ve bir başka nazarla kelebeğin tekâmülüne şahitlik ediyor.

Dünya ters yüz olmuşken bir kelebek insanın aklını başından alabilir. Buranın mutlak yalnızlığını kabullenmiş ruhlara ötelere müjdelere fısıldayabilir. Küçük bedenine evrenleri sığdırabilir. Özündeki cevherle nice manalara kapı aralayabilir. Basit bir kelebek Srebrenitsa'da hakikati âşikâr edebilir. Uçuş hızıyla katettiği mesafe, benim bir göz kırpması kadarlık ömrüme, yürümeyi henüz öğrenen bir kız çocuğunun adımlarına ya da bir roketin menziline denk gelebilir. Kanatları gökyüzüyle yeryüzü arasında incecik bir tül misali uzanabilir. Mazlumun ahını muhatabına tokat gibi çarpabilir. Hayy ve Mevt... Çağın sis bulutlarının uyuşturduğu zihinlere, yaşamı ve ölümü varoluşuyla anlatabilir. Biz farketmesek de belki hak etmesek de bizim içimizde ve dışımızda, yanımızda ya da fersah fersah uzağımızda, evvelde ve ahirde uçuşur kelebekler. Eşlik ederler sükûnetle yol alışlara, kendine doğru uzanan yollara, belirsiz yol ayrımlarına, tanıklık ederler dalga dalga büyüyen savaşımlara, insanın hadsizliğine, bozgunculuğuna ve yine de merhamete, doğan güneşe, varoluşlara.. Haykırış ve sükûnet, hareket ve durağanlık, hüznün ve umut... Hepsini minicik cüssesinde barındırır kelebekler. Latif ismiyle müsemma.. En ince ayrıntılara, işlere, hükümlere, görünmeze işaret ederler. Parametrelerin hükümsüz kaldığı bir gerçekliğe dair muhteşem oluşlar taşır kelebekler kanatlarında. Ve ben buna inanırım. Algıladığımızdan öte bir gerçekliğin varlığına, o karmaşık uçuşların evren nazarında hakikatli bir yeri olduğuna inanırım. Bir sineğin bir kartalı yere vurabileceğine, emanetini teslim eden ruhların ruhlarımıza eşlik ettiğine ve mutlak güzelliğe...

Serpil UYSAL

Sanat, dünyayı yansıtan bir ayna değil dünyanın onunla Őekillendirildięi bir Őekiĕtir.

Bertolt Brecht

Yaşam, sadece birkaç uygulamaya geĕirilebilir giriŐi bulunan bir tiyatro salonudur.

Victor Hugo

Tiyatro tutkusu giderek hayata daha bir demokrat, daha bir özgürlükçü, daha bir barıŐçıl bakmamı sağladı.

Rutkay Aziz

Tiyatro, uygarlığı, bütün yurt sathına ulaŐtran çok etkin bir sanat dalı.

Haldun Taner

Kasım 2017' de üniversite öğrencileri tarafından başlatılan köy okullarına kütüphane kurma projesi bugün itibariyle **28 okula ulaşmıştır**. İncelemek için sosyal medya hesaplarını ziyaret edebilirsiniz.

Gidilen okul sayısı: 28
Götürülen kitap sayısı: 10175
Toplanan kitap sayısı: 12117

 Geleceğimiz Kitapta

 @geleceğimizkitapta